

Ustvariti je treba šolo

kakor jo potrebuje večina ne pa peščica izbrancev

(Referat tov. Winklerja na obnem zboru Zdrženja učiteljev)

Odveč bi bilo, dragi tovariši delegati, govoriti vam podrobnje o vseh zahtevah naše družbe do šole. Opozoril bi le na nekaj momentov, ki se jih bomo v našem razgovoru morali nujno še dotakniti.

V socialistični družbi so nosilec oblasti široke ljudske množice. Te morajo biti za svoje delo pripravljene in dovolj izobražene. Zato nam pri boju za večjo splošno izobrazbo ne gre za nekaj posameznikov na določenih mestih v upravi, temveč za tisoče in tisoče ljudi, ki izvršujejo svoje pravice kot proizvajalci in nosilci oblasti v delavskih svetih, upravnih odborih, sindikatih, kot člani združenj, svetov državljanov in ljudskih odborov. Solidna splošna izobrazba jim bo omogočila, da bodo svoje dolžnosti opravliali resneje, z večjo odgovornostjo in obenem z večjim uspehom. To se pravi, da moramo dvigniti našo splošno izobrazbo ne samo sredi Ljubljane, Maribora in Celja, temveč povsod, kjer živijo naše delovne množice, zlasti pa v delavskih predelih, v pasivnih hribovitih krajih, v odročnih zapuščenih krajih, ki dajejo naši produkciji živo silo. Za nas je važno, da bo prekmurski težak, ki pride delat v Ljubljano v Livotrost, prišel vanj že z neko splošno izobrazbo, s poznavanjem družbenih in prirodnih zakonitosti. Tako izobrazba mu bo omogočila hitrejšo vključitev v delo, na drugi strani pa razbremenitev okolice, ki ga bo brez večjih težav uvedla direktno v strokovne posebnosti produkcije. V naši državi so nosilci oblasti ljudje, to nam mora biti ukaz, naj ne zanemarjamo zlasti odročnih krajev, ki so poleg drugega — mimogrede povedano — tudi v NOB za našo novo družbo sorazmerno največje žrtvovali. Zbižljanje podeželja z mestom, dvig splošne izobrazbe zlasti na podeželju, na to načelo ne smemo pozabiti pri osnovnih razgovorih o reformi našega obveznega šolanja.

Nesmiselno bi bilo tudi, govoriti o šolski reformi, ne da bi se ozirali na potrebe našega gospodarstva. Mi še zmeraj premalom proizvajamo, čeprav se naša stroji čedalje bolj izpopolnjujejo, tovarne modernizirajo. Treba je izpremeniti tudi ljudi, njihov delovni tempo povečati. Dober delež odpade tudi na vzgojo, tako v šoli kot v produkciji sami. Ne pozabimo, da dajemo v osnovnem šolanju s splošno osnovno izobrazbo tudi temelje za dobro delo v proizvodnji. Dobra proizvodnja je precej odvisna od strokovne usposobljenosti kadra. Strokovno usposabljanje naših kadrov ne moremo izvesti, če ne bomo imeli pri njem neprestano dopolnjevali pomanjkljivosti splošne izobrazbe. Namesto, da bi večina naših ljudi začela s strokovnim izobraževanjem takrat, ko ima že neko zaključeno splošno izobrazbo, prekinja predčasno splošno izobraževanje in predstavlja potem seveda za strokovno šolanje precejšnje breme. Živimo v moderni dobi, ki bolj kot kdaj poprej računa s časom, in preveliko trošenje časa ima konec koncev posledice tudi v našem standardu. Zato bi morali odhajati v strokovno usposabljanje le ljudje, ki so urejeno splošno izobrazbo.

Seveda se takoj ustavimo ob tretji stvari. Katera je tista splošna izobrazba, ki jo zahteva naša družba od mladega človeka? Ali je to izobrazba današnje višje osnovne šole ali današnje nižje gimnazije? Prosvetni delavci smo sami s tako izobrazbo nezadovoljni, kaj šele ljudje, ki živijo sredi prekmurja in dan za dnem sprejemajo medse naše absolvente. Ali ni res, da se naši mladi ljudje v času osemletnega obveznega šolanja preveč učijo in premalo naučijo, da se učijo mnogo takega, česar ne bodo nikoli potrebovali, mnogo takšne učne snovi, katere ne samo praktična ali izobraževalna, temveč tudi vzgojna stran je zelo problematična, da se učijo mnogo snovi, ki ni primerna njihovim razvojni stopnji, škrtanja, da sta naša obvezna šola, zlasti na drugi stopnji in življenju okrog nas v nekem nasprotju, oziroma, da greta vsaka svojo pot in da se ne bosta nikjer srečala. Učni uspehi te druge stopnje so katastrofalni, da bi morali biti normalni, kar zajemajo obdobje, ko človek

kar gori, ko hoče vse vedeti in vse obvladati. Seveda moraš s tem mladim človekom pravilno ravnati. Govori se o lenobi otrok, o vseh mogočih težavah, tudi o slabi podlagi, malokdaj pa o tem, ali je to, kar se v šolah na tej drugi stopnji daje, res del splošne izobrazbe, pri krojenju za naše razmere in za večino naše mladine. In za večino vendar gre, zakaj za izredno talentirane se ni treba bati, ti že najdemo svojo pot. Zato mislim, da se moramo takoj v začetku resno poprijeti s tem, kaj predstavlja ta splošna izobrazba osemletne šolske obveznosti v pogojih razvijajoče se socialistične družbe pri nas. Nekatere stvari so več ali manj jasne, kakor osnovno računanje, pisanje, branje, dotakniti se pa moramo in dobro pretresti še vrsto drugih področij in vprašanj, ki jih je že pred časom postavila naša javnost: ali spada na primer v okvir splošne osnovne izobrazbe tudi tuj jezik, ali vsaj elementi tujega jezika, do katere meje spada sem spoznavanje gospodarstva in proizvodnih procesov, na kak način naj se vzbujajo ljubezen do telesnega dela, do ročnega dela, ali spada v obseg splošne izobrazbe na današnji stopnji našega razvoja tudi nekaj osnovnih elementov gospodinjstva in podobno, vprašanj je še več. Pri vsem tem moramo trezno upoštevati splošno izobraževalni značaj osemletnega obveznega šolanja, ki nikakor ne sme preiti v zgornjih razredih v pripravljalnico za strokovne šole ali posamezne poklice. Družba ima svoje zahteve, preostali jih je treba solidno, premišljeno in poudariti napredne elemente, dobro pa preanalizirati tudi konzervativne, čeprav so včasih obsijani z glorioforno aktualnostjo in nujnostjo. Kolikor bolj bomo premislili novi šolski sistem, toliko manj, toliko kasneje ga bo treba izpremenjati. Proizvodnja mora vsakelej povedati svoje. Sicer govori že danes, predvsem na primer graja to, da mladi ljudje ne ljubijo dela in ne znajo varovati materiala. Na take pripombe naletimo vsak dan. Pri resnejših pretresih bomo odkrili še vse polno drugega. Opozoriti vas moram na to, da ima družbeno in ekonomsko zaostali kmet nekeje v dolenskih hribovitih prav gotovo drugačne zahteve do osnovne izobrazbe kot pa na primer napredni voditelji dobro uspevajoče druge ali pa dober upravnik državnega kmetijskega posestva. Za nas so pomembni ti elementi splošne izobrazbe, ki bodo pospeševali socialistični razvoj in ne tisti, ki bi ga eventualno zadrževali. Šele, ko bomo do kraja pretresli vsebino naše izobrazbe, ko se bomo odločili, kaj bomo učili, bomo lahko uspešno začeli pretresati ostale probleme, zlasti pa oblike in načine dela.

Zato ne smemo smatrati šolskih reform kot stvar, ki jo lahko reši neka komisija na nekaj sejah. Šolska reforma je družbeno vprašanje, pri katerem smo dolžni sodelovati vsi, tako organizacija, kakor je naša pa v prvi vrsti in se mora njen glas najbolj slišati, posebno kadar gre za splošno obvezno osemletno šolanje. Naša učiteljska organizacija ima v tem bogato tradicijo: ob vseh odločitvah problemih v naši šolski preteklosti je znala povedati svoje. Predlagala je zmeraj tisto, kar so napredni učitelji spoznali za najboljše, za ljudstvo najkoristnejše. Njeni predlogi navadno niso bili sprejeti ali pa le deloma, kar tudi ni bilo čudno. Interesi vladajočega razreda se niso skladali z interesi ljudstva. Izobraženo ljudstvo je predstavljalo za kapitalistično družbo nekaj neugodnega. Danes so razmere drugačne. Pripravljeni smo lahko, da bodo temeljni predlogi, ki bodo v skladu z interesi delovnih množic, mirno zmagali.

O dosežanju delu za šolsko reformo ste brali v Prosvetnem delavcu, zato bi vam ne ponavljal tega, kar že veste. Delo smo je zavzelo precejšnje obsege, vendar gre zaenkrat še za razčiščevanje osnovnih pogledov za dokumentacijo trenutne stanja. Kot prvo je na vrsti osemletno obvezno šolanje, s katerim je šole organizacijsko povezano vse drugo. Reforma se pričnala od spodaj navzgor in ne narobe. Iz vseh dosežanih razgovorov bi bilo morda prav navesti nekaj misli,

ki so že več ali manj v diskusijah prodirale ali so blizu splošne veljavnosti.

Obvezno šolanje naj bo osemletno. S tem, ko pravimo, da je obvezno, je treba tudi ekonomsko omogočiti, da ga bomo lahko uresničili (stavbe, učila, knjige, kadri). Z osemletnim obveznim šolanjem hočemo predvsem dvigniti splošno izobrazbo, zato morajo vsi naši napori v to smer. Uspehi, ki jih je dosegla na tem področju Slovenija, naj bodo za zgled ostalim republikam. Če trenutno ne bodo mogli kod na najvišjo obliko osemletnega šolanja, naj zato ne odnehajo. Šele v drugi vrstji gre za prehod na višje šolske stopnje. Socialistična družba poudarja enakopravnost vseh otrok, ki jim mora biti omogočeno, da vsi uživajo to osemletno šolanje, v okviru pač, kakor družba na sedanji stopnji razvoja lahko da. Ta okvir pa seveda ne bo stabilen. Bolj ko bodo na razpolago ekonomska sredstva, bolj ga bomo širili. Naše nižje organizirane šole je treba postopoma izpremenjati v višje organizirane s tem, da jim damo večje število kadra, ki bo koristil otrokom in okolici. V tem osemletnem šolanju moramo poudariti povezanost telesnega in umskega dela, razbiti intelektualistični tip današnje druge stopnje obveznega šolanja ter verbalne metode v njem. Učne zahteve morajo biti prilagojene zmogljivosti velike večine naših otrok, upoštevajoč pri tem zlasti podeželjskega otroka. Vsebinska izobrazba naj sloni na potrebah naše družbe. Izloči naj se vse, kar ima le historično vrednost. Pouk naj bo nastojen na domačijo, delo samo pa povezano z življenjem, z okolico. Zato naj bo tudi učni načrt gibljivejši, bolj prilagodljiv posameznim pokrajinam in komunam, ne da bi pri tem zanemarjali spoznavanje osnovnih družbenih in prirodnih zakonitosti. Ko poudarjamo enake pravice vseh otrok do šolanja, do izobraževanja tudi na višjih stopnjah, moramo poudariti tudi potrebo neoviranega prehoda na višje šole za vse, ki dokončajo nižje šole.

Razume se, da se je treba pomeniti precej globoko tudi o naših metodah, o načinu dela. Težke materialne prilike nam marsikdaj ne dopuščajo izpremeniti načrtov dela, marsikdaj smo pa sami tišči, ki ne gremo

na novo, čeprav smo prepričani o napačnosti starega. Razširitev pedagoških centrov, ki bi jih v neki obliki imel lahko vsak okraj, organiziranje polkusnih razredov in šol, poglobljeno strokovno delo v naših družtvih in komisijah, vse bi prineslo nekaj dobrega. Boljše delo bi moglo roditi boljše uspehe, 20 do 30% ponavljalcev v nekaterih okrajih res ne pomeni, da je bilo že vse storjeno, posebno, ker o teh stvareh skoraj nikoli ne govorimo, kakor bi nas bilo sram. Ustvariti moramo tako šolo, kjer bo uspevala ogromna večina otrok, kjer bo pa seveda tudi ogromna večina nas samih izpolnila svoje naloge. Če pa izpremenimo samo učne programe in obliko šole, pouk pa ostane tak, kot doslej, ni to nikakoli reforma in še vedno bomo sicer hodili osem let v šolo, dejansko bo pa osmi razred dokončala samo petina izvoljenih, posebno nadarjenih in posebej pripravljenih in varovanih otrok. Usmeriti moramo svoje delo v to, da velika večina naših otrok pošteno dovrši osmi razred. Zato bi ne bilo prav, če bi šli pri današnji diskusiji mimo tega, kar lahko mi že danes napravimo pozitivnega, da se bo lahko delo v prihodnje, morebiti že pred postopno izvedbo šolske reforme, začelo izboljševati. Kolikor sem pregledal podatke izpred vojne in po vojni in kolikor poznam naše ljudi, vem, da je te stvari mogoče izpremeniti in izboljšati in da ti trenutni neuspehi niso nikakoli čezeleni temelji, na katerem bi lahko gradili napačne zaključke o zaostlosti, nesposobnosti našega ljudstva, se posebej pa o nesposobnosti našega učiteljsstva.

Le preko osemletne šole naj bo možen prehod na srednjo

Začela se je že diskusija o oblikah našega bodočega osemletnega šolanja. Moje osebno mnenje je, da bi bilo bolje prejši preostati in se zredinosti za osnovne načelne postavke in značilnosti bodoče šole. Toda predložil si tu in morda se da prav ob njih razčistiti nekatera osnovna gledanja. Vendar prej še nekaj besed.

Prva stvar je enotnost obveznega osemletnega šolanja. Ze med NOB smo ukinili meščanske šole, ker niso vodile nikamor ter osredotočili izobrazbo druge stopnje na nižjo gimnazijo, oziroma pravilneje na vsebino nižje gimnazije, ne da bi to vsebino temeljiteje pretresli. Tudi kasneje nismo prišli naprej. Tako imenovana druga stopnja našega šolanja obsega danes v glavnem izobražbeno snov stare predvojne nižje gimnazije. Tu je naša revolucija obstala. Danes imamo dejansko povsod v Jugoslaviji osemletno šolanje, sestavljeno iz štirih razredov osnovne šole ter iz štirih razredov nižje gimnazije, ne glede na to, ali se ta snov obravnava res v nižjih gimnazijah ali v osemletkah ali celo v višjih osnovnih šolah. Ta skupna napaka je seveda zato tudi tembolj vidna. Kadar začnemo razpravljati o šolski reformi, se vse ustavi prav na tej stopnji. Morda ni nikjer v našem šolstvu takega nesoglasja med stvarnim življenjem in stvarnimi potrebami na eni strani ter šolo na drugi strani kot ravno na tako važni drugi stopnji našega obveznega šolanja. Nižja gimnazija je kljub tudi drugačnim izjavam v praksi vedno obravnavana kot pripravljalnica za višjo gimnazijo, in nikdar ne kot neka šola, ki daje končno zaključno izobrazbo neke stopnje. Zato smo zašli v našim osemletnim izobraževanjem v slepo ulico. Nekateri kritiki te druge stopnje pravijo, da pričenjajo že na tej stopnji pogostjati kali uradniško kariernistične tendence, kajti izbor in obravnava snovi, stopnja povezovala snovi z življenjem, način ocenjevanja in celotni učni proces so usmerjeni samo v pripravo učenca za neko višjo šolo. To pa ne morejo in ne smejo biti značilnosti osemletnega obveznega osnovnega šolanja. Zato je tu z vso ostrino, morda v južnih republikah še bolj kot pri nas, zrasla zahteva po enotnem osemletnem osnovnem šolanju, ki naj bi bilo enotno po organizaciji, vodstvu, metodah dela in vzgoji in deloma tudi enotno po učnem kadru.

Taka enotna osemletna šola naj bi imela osem razredov od prvega do osmega, učenec bi torej v normalnih razmerah dokončal svoje obvezno šolanje v istem poslopju in v domačem kraju. Učna snov naj bi organ-

sko rasla od prvega do osmega razreda, naj bi se torej neka učna snov v višjih razredih ne ponavljala, kakor danes, ko predstavlja druga stopnja razširjanje in ponavljanje nižje stopnje. Enotno vzgojno in izobraževalno vodstvo bi omogočilo tudi večje poznavanje in razumevanje otrok, njihovih življenjskih pogojev, njihovega razvoja. Nekje na drugi stopnji, v katerem razredu bi bilo treba še pretresti, nekateri so že za peti razred, kakor doslej, drugi za šestega, tretji šele za sedmega, naj bi pričel z delom predmetni učitelj, vendar tako, da bi učil po več predmetov, ker bi bila taka organizacija ekonomičnejša, obenem pa bi otroku ne predstavljala tako težkega prehoda od razrednega pouka k predmetnemu. Taka enotna šola, ki bi pa dopuščala v višjih razredih tudi primerno diferenciacijo, bi se seveda vsebinsko občno razlikovala od današnje intelektualistične nižje gimnazije.

Nekateri ponavljajo vprašanje, če ne bi šli s takimi izpremembami pod raven današnjih nižjih gimnazij. Tako primerjamo je seveda nekoliko nesmiselno, ker je tip sedanje nižje gimnazije kot tak za nas neustrezen in je treba ustvariti tak tip šole, ki bi ustrezal življenju krog nas in se bolj prilagajal večini naše mladine. Zanimivo bi bilo eksperimentalno pregledati vrsto absolutentov naših nižjih gimnazij, da bi ugotovili, kako visoka je praznava njihova splošna izobrazba. Obiskovanje neke šole, ki ima na zunan lep naslov, še ne pomeni avtomatično dviga splošne izobrazbe. Posebno velja to za današnje podeželske gimnazije. Zato res nima smisla, boriti se za obrnitev navideznega vlačkega nivoja. Resnejše je, če rečemo: Naše potrebe so take in take, naša mladina na tej stopnji pa zmoro to in to, uredimo torej šolo, ki bo ustrezala tem pogojem.

Šola naj bo bolj praktična, raste naj iz domačije in žive problematike

Pravimo, da se mora šola nasloniti na življenje okrog nje, na splošno življenje v pokrajini, obvezna šola še posebej na razmere v kraju, ne da bi seveda s tem rekli, naj šola propagira zaostale življenjske oblike. Pomeniti se moramo nekoliko še o diferenciaciji v višjih razredih o ureditvi osnovnega obveznega šolanja govorijo namreč o diferenciaciji v višjih razredih. Kaj se to pravi? Gre za to, da nekaj osnovnih in važnejših predmetov obravnavamo v vseh oblikah šol in razredov. Ti predmeti predstavljajo osnovno jedro splošne izobrazbe, ki ga morajo predelati vsi otroci, ako naj rečemo, da so dosegli izobražbeno stopnjo osemletnega obveznega šolanja. To so tako imenovani jedrni predmeti. Različna predlogi navajajo kot jedrne predmete različne predmete, navadno materin jezik, zgodovino, zemljepis, prirodopis, telesno vzgojo, pisanje in risanje. Nekateri zagovarjajo, naj bi bila jedrni predmet tudi ma-

tematika, drugi so proti temu itd. Učenci sami ali pa starši imajo možnost izbire določenih skupin neobveznih predmetov. S tem dosežemo, da se učenci odločajo za tak študij, ki vsebuje učno snov, ki jih zanima. Ako je struktura teh predmetov izdelana dovolj previdno in premišljeno, s tem ni škodovana splošna izobrazba ljudi, je to še sprejemljivo. Nastane le vprašanje, kdaj so otroci zreli za tako izbiranje in diferenciranje, ali ne začnejo morda teh stvari prezgodaj in preširoko. Poleg tega ne smemo pozabiti, da imamo zunanjo in notranjo diferenciacijo. Na podlagi zgolj zunanje diferenciacije, razdelimo otroke že na drugi stopnji na več poti za njihovo nadaljnje šolanje. Ta diferenciacija je tako močna, da otroci kasneje ne morejo prehajati iz ene oblike na drugo. Konkretno rečeno, otrok, ki se na tej drugi stopnji odloči za neko realno obliko bodoče srednje šole, dejansko ne more stopiti na tako srednjo šolo, kjer učijo moderna jezike in podobno. Za tiste obroke iz nameščenskih krogov, ki jim starši že od končanem četrtem razredu osnovne šole umirajo pot za vse življenje, je to vse v redu, mnogo težje je to za tisoče in tisoče naših podeželskih otrok, ki bodo šele ob zaključnem osemletnem šolanju spoznali, da imajo v praksi na pol zaprti pot na mnogo šol. Ako je dejansko tudi danes tako, s tem še ne moremo opravičevati načrtov za bodočnost, kajti sistem, ki ga pripravljamo, mora biti boljši, naprednejši, predvsem pa koristnejši za naše široke ljudske množice. Zato nam taka zunanja diferenciacija zbuja pomisleke in se ne moremo ogrevati zanjo. Drugo je zgolj notranja diferenciacija, ki dopušča predmetno jedro, ki ga je kot splošnoizobraževalno jedro treba obdelati na vsaki šoli, poleg tega pa svobodno izbor nekaterih predmetov, ki to temeljno jedro dopolnjujejo. Rekel sem že, da je stvar diskusije, kaj spada med temeljne predmete in kaj v dodatni program. Pri notranji diferenciaciji je važno to, da s tem ni zaprti pot otroku v višje šole po dovršenem osemletnem šolanju. Seveda, če hočemo imeti odprto pot navzgor, moramo postaviti v temeljni jedrni program tudi znanje elementov nekega modernega jezika poleg domačega. Tudi predmetno jedro je treba prilagoditi kraju in njegovim problemom, zakonitosti, ki jih v posameznih predmetih pojasnjujemo, ponazarjamo s primeri iz domače okolice. Dopolnilne predmete pa imamo možnost celo širiti, poudarjati, tudi vsebinsko oblikovati ter izbirati iz njih tisto, kar je za kraj, kjer živimo, najprimernejše, lahko rečemo tudi, najpraktičnejše, ne da bi bila splošna vrednost šole v Prekmurju zaradi njenih posebnosti zato kaj manj vredna kot na primer šola v Storah pri Celju. Ta gibljiva prilagodljivost, kakor jo zahteva notranja diferenciacija, pa zahteva tudi gibljivi učni kader, ki bo moral dobro poznati posebnosti kraja ter se vanje vključiti.

(Nadalevanje na 2. strani)

Problematika vzgoje pošolske mladine

(Odlomki iz referata tov. Zdešarja na obnem zboru Združenja učiteljev Slovenije v Kopru)

S to problematiko se na svojih obnih zborih pečajo več ali manj vsa nam sorodna združenja prosvetnih delavcev in ostale organizacije, ki imajo opravka z vzgojo mladine.

V tem referatu se bom v glavnem omejl na vzgojno vprašanje mladine v starosti od 14. do 18. leta in to vaješke mladine, mladine v industrijskih šolah, v srednjih strokovnih šolah, kmečke mladine, mladine v industriji in mladine, ki je končala obvezno šolanje pa se ni vključila v obrt, niti ni kmečka mladina, in ki čaka do 18. leta na delo v industriji ali na priložnostna dela v času gradbene sezone.

Splošen pregled

Ob koncu šolskega leta 1953/54. je bilo vpisanih na splošno - izobraževalnih šolah v Sloveniji 203.221 učenec. Od tega v osnovnih šolah 143.744 učenec. V letošnjem šolskem letu pa 201.545, od tega pa v osnovnih šolah 147.395 učenec. Po tem vidimo, da je število učencev v osnovnih šolah poraslo od lanskega leta za 3.651 učenec in padlo v nižjih gimnazijah za 5.327 učenec.

Od teh učencev konča 8. raz. osnovne šole ali pa 4. raz. gimnazije približno 30.000 t. j. 20-23% vseh. To povprečje je izračunano za dobo 10 let nazaj.

Letos pa je vstopilo v prvi razred nižjih strokovnih šol iz 4. raz. osnovne šole 672 učenec, iz 6. raz. 1.325 učenec, iz 8. raz. 874 učenec, iz osemletnih 130 učenec, iz nižje gimnazije 1.092 učenec, iz nižje delavske gimn. 17 in iz ostalih šol 32 učenec. Skupaj torej 4.142 učenec v katerim moramo pristihi 1.409 učenec, ki so že prej končali eno izmed zgoraj naštetih šol, a so čakali na uk eno ali več let. Torej je bilo vpisanih na nižje strokovne šole letos 5.551 učenec.

V srednje strokovne šole je pa letos vstopilo iz osemletnih 2 učenca, iz nižjih gimn. 973 učenec, iz delavskih gimn. 8 učenec, iz nižjih strokovnih šol 29 učenec, iz 6 raz. gimn. 34 učen. in iz popolne gimn. 5 učenec. Skupno 1.051 učenec. K tem pristojemo še 936 učenec, ki so že prej končali šolsko obveznost in tako dobimo število vpisanih v prvi letnik srednjih strokovnih šol 1.992 učenca.

Od 3.981 absolventov nižjih

gimn. v letu 1953/54 je letos vstopilo v nižje strokovne šole 1.092, v srednje strokovne šole 973, v 1. letnik učiteljske 332 in prvi letnik vzgojiteljskih šol 50 in v 5. raz. gimn. 1.543.

Od 133 absolventov osemletne osnovne šole je pa letos vpisanih v 1. raz. nižjih strokovnih šol 130, v prvi raz. srednjih strokovnih šol 2 in v prvi letnik učiteljske 1 uč. Lahko bi torej napravili zaključek, da ena tretjina učenec, ko končajo osemletno šolsko obveznost, nadaljuje šolanje v višji gimnaziji, ena tretjina v strokovnih šolah, ena tretjina učenec pa ostane doma pri kmečkem delu ali pa čaka na vključitev v obrt ali industrijo.

Vajenci

Ves naš nadaljni razvoj socialistične izgradnje in zboljšanja življenjske ravni je odvisen od večje produktivnosti dela in to zopet od boljše ali slabše kvalificiranega kadra na delovnih mestih. Če smo ugotovili, da je proizvodnja v letu 1954. porasla samo za 1% od prejšnjega leta, nas to ne more zadovoljiti. Temu niso vzrok samo objektivne težave, ampak je temu kriva v veliki meri tudi nedovoljna kvalifikacija našega strokovnega kadra. Proizvodni proces bo zahteval vsak dan večje številce dobro kvalificiranih delavcev. Če sama izbira učenec za našo industrijo in obrt ni taka kot bi morala biti. Se vedno prevladuje mnenje, da se v obrt ali industrijo vključujejo skoraj izključno učenec, ki nimajo pogojev za nadaljnje šolanje. Delavsko samoupravljanje v gospodarstvu pa zahteva intelektualno in strokovno visoko razvitega kadra. Od kvalificiranega kadra je odvisna pot, kako bo v prihodnosti šel naš proizvodni proces v tovarnah, katerih število se z dneva v dan večja. V obrtni dejavnosti je pa že sedaj v mnogih strokah pomankanje mlajšega kadra in novega naraščanja.

Lansko leto smo imeli v 80 vajenskih šolah 12.635 učenec. V glavnem so to učenec iz splošno-izobraževalnih šol. Od teh je vstopilo v 1. raz. 672 učenec iz 4. raz. osn. šol. To se pravi, da so to učenec, ki v svoji osemletni šolski obveznosti niso prišli daleč kot do 4. raz. osnovne šole. Lahko pa trdimo, da celo učna snov tega razreda pri njih ni dovolj trdna. Prav zato vidimo, da se učiteljstvo v vajenskih šolah bori z različno stopnjo pred-

znaja učencev in tako so nam tudi razumljive težave vajenskih šol. To je problem, ki v veliki meri otežuje boljše delo vajenskih šol in se tiče še prav posebno splošno-izobraževalnih šol. Ali smo v osnovnih šolah, osemletkah in nižjih gimnazijah storili vse, da se temu stanju odpravimo? Ali smo vedno že v začetku šolanja otroka preiskali vse vzroke objektivnega značaja, ki zavirajo učenca pri njegovem razvoju in jih odpravili? Ali smo se vsakodnevno borili za izboljšanje položaja prav vsakega učenca?

V zadnjih letih smo redno doživljali, da so vajenci iz Gorenjske, Prekmurja in Primorske prihajali komaj polpismeni v vajenske šole. Leto okupacije in nereden pouk takoj po vojni sta storila svoje in mi smo premalo pazili na to pojav oziroma premalo ali prav nič popravljali to žalostno dediščino zadnje vojne. Na vsak način je čas okupacije zapustil glede vzgoje mladine razdejane. Mladina, ki je začela obiskovati šole, ali bi morala začeti s šolanjem v letih zadnje vojne, je danes stara od 20-24 let. Tista mladina pa, ki je začela s šolanjem prvo leto po vojni, je danes stara 18 let ali manj. Z drugimi besedami: mladina v starosti od 18-24 let je obtežena z vsemi pozitivnimi in negativnimi vzgojnimi vplivi, ki jih je ta vojna zapustila na fizičnem in duševnem razvoju mladega človeka. S tem dejstvom moramo računati in pomagati popravljati, kar je bilo napakejane storjenega v teh letih. Če lahko govorimo o objektivnih težavah in negativnih vplivih na mladino od 18 let nazaj, bi pa morali istočasno iskati tudi subjektivno krivdo pri vzgoji mladine v starosti do 18. leta. Jasno je, da je potrebno to krivdo iskati poleg krivde staršev in šole tudi na zelo močnih vzgojnih činih, kot so to družba, film, knjiga, vpliv ceste, nedovoljna vzgoja v raznih organizacijah itd. Ti vplivi so lahko pozitivni ali negativni. Zal moramo ugotoviti, da je teh zadnjih zelo mnogo in da pozitivne nismo znali prilagoditi duševnemu razvoju mladostnika.

Zanimiva je statistika, ki jo je izvedel tov. Logar pri 445 vajencih lesne in kovinske stroke zbranih v Idriji iz Primorske, Gorenjske in Dolenjske. Iz te posebne analize, katere rezultate ste brali v »Prosvetnem delavcu«, je razvidno življenje teh vajencev. Ali se nismo dolžni zamisliti nad temi ugotovitvami, ki bi verjetno v neki drugi skupini vajencev ne bile mnogo boljše?

Tovariši, te številke kažejo porazno bilanco in so rezultat dela prav vseh vzgojnih činiteljev. Posebno nas lahko zaskrbi, če pomislimo, da bo ta kader danes ali jutri vodil naše politično in gospodarsko življenje v raznih organih oblasti. Zanimiva in poučna je ta statistika ne samo za nas poklicne vzgojitelje, ampak še prav posebno za politične organizacije, ki delajo ali bi morale delati s to mladino. Pri tej analizi pa na vsak način pogrešamo opit ukrepov, ki so po tej ugotovitvi sledili.

Neka druga statistika, ki je zajela 2.087 vajencev v Ljubljani, pa kaže drugo plat skrb za ta gospodarski naraščaj. Iz nje vidimo, v kakšnih pogojih naši vajenci delajo in živijo. Od 2.087 vajencev dela čez ur 310. Z vlakom se vozi dnevno 387 vajencev. Zelo različna je oddaljenost učenec od šole: od 2-6 km je oddaljenih 1.195, od 6-10 km 302 in nad 10-80 km 461. Nekateri vstajajo ob 2.30 in prihajajo zelo pozno zvečer domov - tudi ob 23 uri. Temu primerna je tudi njihova prehrana; 40 jih nima zajtrka, 249 je brez kosila, 597 ima za kosilo kruh in sadje, a 8 jih je brez tople večerje. Dopolnje, ki jim pripadajo, ne dobivajo vsi po uredbi, saj jih je 128 brez dopusta, ali pa ima samo delni dopust. Tudi njihove stanovanjske prilike so nezadovoljive. Doma in v internatu jih stanuje 1925, ostali pa pri moštrah in drugod in morajo stanovanja z delom odslužiti.

Internati

Se nek drug problem se pojavlja v zvezi s strokovnimi šolami, ki se tiče tudi ostalih šol. To je problem vzdrževanja mladine po internatih. Skrb okrajav za vzdrževanje učenec je nezadostna. Posebno to čuti Ljubljana. Naj navedem samo en tak kritičen primer. Vajenska šola gradbene stroke, ki je internatsko urejena v neprimernih barakah, ima učenec iz 22 okrajev. Od 1.448 vajencev jih je samo 18,5% iz Ljubljane. Njihovi šolski in internatski prostori nikakor ne odgovarjajo. Sredstev za zidanje novih objektov ni mogoče dobiti, a uredba obremenjuje s stroški samo mesto Ljubljano, ki se trenutno samo bori za šolske prostore splošno-izobraževalnih šol. Ali se ne bi primer gostinske šole,

ki jo vzdržuje gostinska zbornica iz prispevkov gostinskih podjetij dal analogno prenesti tudi kot način financiranja šolskih ustanov republiškega značaja? Iz podatkov, ki jih imam na razpolago, mesto Ljubljana s svojimi finančnimi sredstvi ne bo moglo v bodoče zadostiti niti potrebam samo splošno-izobraževalnega šolstva, kaj šele potrebam ostalega šolstva republiškega značaja, ki se osredotočilo v Ljubljani. Uredba, ki določa, da vzdržuje šolo ljudski odbor na katerega območju leži šola, bi morala istočasno predvidevati tudi sredstva, ki jih pa okrajji in mesta nimajo ter ter gre vzdrževanje tako na račun splošno-izobraževalnega šolstva, za katerega morata okraj in mesto v prvi vrsti skrbeti. - Celo redno vzdrževanje dijakov po internatih pade po sili razmer na kraj, kjer šola ali internat stoji, da sploh ne govorim o investicijah, o stroških vzdrževanja vzgojnega kadra ter amortizaciji. Ljubljana ima n. pr. v 28 domovih in internatih 4.639 gojencev, od katerih jih je samo v srednješolskih domovih in internatih strokovnih šol 3.994 in od tega iz Ljubljane 7,5%, a v študentskih domovih pa od 1.245 študentov ni niti enega iz Ljubljane. Kako pa skrbje okraj za svoje gojence, naj pokaže tale podatek: Za mesec september in oktober 1954. so dolgovali razni okrajni za oskrbne v vajenskih in dijaških domovih 3.168.000 dinarjev.

Izbira poklica

Resnica je, da se ob koncu vsakega šolskega leta v vedno večji meri pojavlja vprašanje, kako vključiti mladino v razne poklice. Dejstvo pa je, da vključb že razviti propagandi, ki se vrši od strani Zveze prijateljev mladine in Društva strokovnih učiteljev in profesorov ter preko roditeljskih sestankov, vendar se nismo uspeli konkretnije reševati tega vprašanja, ker od naših gospodarskih organov ne moremo dobiti nikdar vsaj približnega števila razpoložljivih mest za učenec v industriji in obrti. S tem je v nevarnosti nadaljni razvoj nekaterih industrijskih in obrtnih strok, mladini pa ne odpremo možnosti, da bi se usposabljala. Predvsem pa je težko vprašanje ženske mladine, ki je niti ne čemo sprejeti v stroke, ki bi tej odgovarjale. N. pr.: urarska, pečnico mehanika, slaščičarska itd. Nima pa posebnih šol, ki bi dajale ženskam kvalifikacijo za razne gospodarske poklice.

Za rešitev tega problema bi bilo nujno potrebno, da se čimprej izdelata statistična analiza povprečne starosti kadra v naši industriji in da se ugotovi nadaljnje potrebe po vajencih ne samo po strokah, ampak tudi po posameznih podjetjih. Za žensko mladino pa je potrebno, da vztrajamo na tem, da se zaposli na vseh mestih, kjer njene fizične zmogljivosti to dovoljujejo. Morali bi pa v bodočih letih razširiti žensko obrtno šolo, in ustanoviti šolo za gospodinske poklice.

Za rešitev tega problema bi bilo nujno potrebno, da se čimprej izdelata statistična analiza povprečne starosti kadra v naši industriji in da se ugotovi nadaljnje potrebe po vajencih ne samo po strokah, ampak tudi po posameznih podjetjih. Za žensko mladino pa je potrebno, da vztrajamo na tem, da se zaposli na vseh mestih, kjer njene fizične zmogljivosti to dovoljujejo. Morali bi pa v bodočih letih razširiti žensko obrtno šolo, in ustanoviti šolo za gospodinske poklice.

Strokovna vzgoja kmečke mladine

Ni slučaj, da se je ob vprašanju dviga proizvodnje v kmetijstvu postavilo kot važno vprašanje izpolnitvev strokovnega znanja kmečke mladine. O strokovni vzgoji kmečke mladine sta razpravljala 4. plenarna CKLMS 18.12.1954 in 6. seja Sveta za prosveto in kulturo LRS, kjer so tudi sprejeli osnutek zakona o kmetijski gospodarskih šolah. Vprašanj, ki se pojavljajo v zvezi s strokovnim dvigom kmečke mladine je verjetno toliko, da dajemo tega ne bomo mogli temeljito predelati.

Iz razprave SPK LRS in ugotovitev 4. plenarna CKLMS posnemam tole:

V LRS imamo 143.000 gospodarstev s skupnimi površinami obdelovalne zemlje in gozdov ter pašnikov, ki so po velikosti razdeljena takole: 79.000 gospodarstev ima od 1-5 ha zemlje, 64.000 gospodarstev pa od 5 ha do preko 20 ha, katerih površina pa ne presega 20 hektarjev obdelovalne zemlje.

Iz prakse vemo, da je pomankanje strokovnega znanja kmečkih delavcev pereče ne samo na privatnih gospodarstvih, temveč tudi v zadrugah. Vprašanje vzgoje kmečke mladine je bilo že od nekdaj velika skrb vseh držav sveta. Sam proizvodni proces v kmetijstvu se ne da primerljati s proizvodnim procesom v drugih gospodarskih dejavnostih. Ko je mlad človek izuti do ločene stroke in določenih spretnosti.

Zelo hitro se industrializiramo in naša industrija gre že v razkorak s kmetijstvom. Zato kmečke proizvodnje bi v bodočnosti delno lahko celo onemogočil normalni razvoj

industrije. Napredka industrije je samo v zadnjih 50 letih ne moremo primerljati z napredkom kmetijske proizvodnje. Način obdelovanja zemlje je pri nas v večini krajev še vedno tak kot je bil pred 50 leti ali še prej. Uporaba orodja in strojev je še vedno stara. Jasno je, da s takim načinom proizvodnje ne bomo zadostili potrebam naše države na sploh, niti ne potrebam samega kmečkega prebivalstva. Premalo je pa, da bi dajali kmetu samo modernejši stroj in orodje, boljše semena in živino. Treba ga bo pripraviti tudi do tega, da bo vse to pravilno izkoriščal in uporabljal. Prav iz tega razloga je še prav posebno potrebna izobrazba kmečke mladine.

Kmetijsko šolstvo

Kakšno je stanje kmetijskega šolstva pri nas? Eno je gotovo, to je, da so se v letih po vojni in še pred vojo kmetijsko gospodarske šole pokazale kot najustrežnejši tip šole, ker lahko zajemajo vso kmečko mladino. V teh šolah se kmečka mladina tudi splošno izobražuje, kar je osnova za njen kulturni in nadaljni strokovni dvig.

Nadaljna oblika kmetijskega šolstva so enoletne splošne kmetijske in enoletne kmetijsko-gospodinske šole. Te so internatsko urejene. Ta oblika kmetijskega izobraževanja je višja od KGS. Navodila SPK LRS določajo, da je pogoj za sprejem v enoletne kmetijske gospodinske šole dovršena KGS. Iz teh se razvijajo nadaljnje višje oblike kmetijskega šolstva. Kvalificiranemu delavcu je možen prehod v srednjo kmetijsko šolo in kmetijske specialne mojsterske šole. Najboljšim je od tu možen prehod tudi na agronomsko fakulteto.

KGS so se pri nas začele nastartno ustanavljati v letih 1950 in 1951 ter jih lahko primerjamo s predvojnimi kmečkimi in gospodinskimi nadaljevalnimi šolami, ki jih je bilo v letu 1937-38 po številu 202 z 2.745 učenci. V letu 1953-54 smo pa imeli 187 KGS s 6.209 učenci. Če računamo, da imamo podeljske mladine v starosti od 15-19 let 200.000, smo imeli v preteklem letu vključenih samo 22,2% te mladine. S tem ne moremo biti zadovoljni.

KGS je imelo 13 okrajev: Ljubljana-okol., Maribor-okol., Ljutomer, Krško, Ptuj, Murska Sobota, Celje-okol., Novo mesto, Radovljica, Slovenjgradec, Sočanje, Tolmin in Trbovlje.

Brez šol je bilo 9 okrajev: Celje-mesto, Gorica, Kranj, Koper, Črnomelj, Sežana, Postojna, Ljubljana-mesto in Maribor-mesto. V okraju Kranj so pa imeli približno 30 krajskih kmetijsko gospodarskih tečajev.

Starost teh učencev je zelo različna, kar ovira pouk. Bilo je 250 učenec starih nad 20 let in nekateri celo preko 30 let. Praviloma bi v teh šolah ne smelo biti učencev nad 20 let starosti, ostali pa, ki žele nadaljnje izobrazbe, naj to dobe v posebnih tečajih.

Zelo slabo je bilo s strokovnim in praktičnim poukom na večini teh šol. Vzrok temu je ta, da ni bilo na razpolago strokovnega kadra, ali da je ta neredno prihajal k pouku. Praktične vaje so bile organizirane le v 76 šolah in še te so bile nezadostne. Najboljša organizacija pouka je bila v Ljubljani - okolici. Praktičen pouk bo le takrat kvaliteten izveden, kadar bodo v vsaki zadrugi nastavljeni kmetijski tehnik, ki bi v zimskem času poučevali v 2-3 KGS, istočasno pa bi delali na kmetijski pospeševalni službi v zadrugah. Tako bi ti tehnik, oziroma agronomi preko poletja organizirali praktične vaje, istočasno pa bi bili tudi v neposrednem stiku z učenci ter smislili in strokovno usmerjali njihovo delo na domačem posestvu.

Zelo poživje v KGS pouk po učni ogledi in daljše ekskurzije. Za učenke KGS je poleg ostalih predmetov obvezen pouk iz gospodinjstva in to teoretično in praktično. Tudi pri poučevanju tega predmeta je bila največja težkoba v pomankanju strokovnega kadra.

Za nas bo še posebno zanimiva analiza osebja za pouk splošnoizobraževalnih predmetov. Na 187 KGS je poučevalo 471 učiteljev, 47 predmetnih učiteljev, 14 profesorjev in 4 strokovni učitelji. Poleg teh so pa poučevali učitelji tečajniki, absolventi gimnazij, komandir LM, uslužbenec KZ itd. Teh nekvalificiranih je bilo 33. Metodika pouka splošno-izobraževalnih predmetov je v glavnem metoda poučevanja na osnovni šoli. Naj navedem dobesedno poročilo, ki je bilo podano na seji SPK LRS glede tega pouka: »Ker so v teh šol-

lah starejši učenci, ki so 8 letno obvezno šolanje končali, bi moral ta pouk temeljiti predvsem na praktičnih potrebah učencev, vzbujati bi moral veselje do nadaljnjega izobraževanja in želje po večjem znanju ter prikazovati slabe strani doseganega gospodarjenja in dobre strani naprednega. Razumljivo je, da z istimi metodami poučevanja kot je v osnovni šoli, pouk splošnoizobraževalnih predmetov v KGS ni bil zanimiv, ne življenjski, ampak je bil učenecm suhoparen in tuji. Mladi učitelji, ki so učiteljskega končali po osvoboditvi, se ne morejo živeti v način izobraževanja kmečkega prebivalstva, ker na učiteljskih niso dobili osnov kmetijstva niti vpogleda v sedanje zadrugno delo, pri katerem bi morali že po naravi svoje službe sodelovati. Zaradi tega največkrat niti ne razumejo vsakdanjih dogajanj na vasi in miselnosti kmečkega človeka. Posledica tega pa je, da ne uživajo pri prebivalstvu potrebnega ugleda. Tudi ne morejo nuditi ustrezne pomoči, ki jo od njih pričakujejo, na področju kmetijskega gospodarstva. Zato ni okraja, ki bi se pohvalil, da ima znatnejše koristi od mladih učiteljev, seveda brez njihove krivde.»

Kdo poučuje na KGS? Tako poročilo. Pričakovani bi, da bodo učitelji želeli to pomanjkljivo izobrazbo izpopolniti. Kako pa je bilo v resnici? V letu 1951 in 1952 je SPK LRS organiziral v ta namen tečaj. Za te tečaje je bilo predvidenih 50 učiteljev in 100 učiteljev. Udeležilo se je pa obih tečajev iz vse Slovenije 54 učiteljev in 24 učiteljev. Leto 1953. je pa bilo v okrajnih tečajih 200 učiteljev, a v letu 1954 pa sta take tečaje organizirala okraja Celje in Ljubljana-okolice. V bodoče se bodo KGS ustanavljale samo tam, kjer bo kader, ki bo za pouk splošno-izobraževalnih predmetov usposobljen.

Kmetijske predmete je poučevalo 96 kmetijskih tehnikov, 30 ing. agronomije, 3 ing. gozdarstva, 2 gozdarstva tehnika in 28 veterinarjev. Ti so bili s predpisano izobrazbo, a 69 predavateljev je bilo z zelo različno kvalifikacijo. N. pr.: 12 absolventov nižje kmetijske šole, 10 kvalificiranih delavcev, razni s tečaji, tajniki občine z osnovno šolo, komandir ljudske milice z večernjo gimnazijo itd. Tako so se upravitelji KGS Krškega okraja pritožili, da tudi kmetijski tehnik v starosti 18 let brez prakse niso odgovarjali. Ker tudi metoda pouka strokovnjakov ni odgovarjala, so v letu 1952-53 organizirali enoletni pedagoški tečaj za kmetijske tehnike, ki je prav dobro uspel in si ga tehniki še žele. Velika ovira pri pouku je pa tudi pomankanje učil, saj so skoro vse šole brez učil in brez sredstev za njih nabavo.

Niž boljša ali še slabša je situacija glede kadra za pouk gospodinskih predmetov. Od 110 predavateljev so bile 4 učiteljice z gospodinskim učiteljskim, 15 učiteljic z gospodinskimi tečaji, 9 strokovnih učiteljic za pouk ročnega dela in 51 osnovnošolskih učiteljic. Ostalih 30 učnih moči pa so bile gospodinje, kuharice, kmetice itd.

Poročilo pravi: »V KGS so pretežno poučevali gospodinske predmete učiteljice osnovnih šol (51). Učiteljice ne daje za ta pouk ustrezno pripravljene kadra, saj dijakine učiteljice nimajo v učnem načrtu niti nauka o prehrani - kuhanju, niti ročnega dela s šivanjem, ne osnov stanovanjske kulture. Če bi učiteljice osnovnih šol imele najelementarnejše osnove teh predmetov, bi bil uspeh tega pouka mnogo boljši.

Da bo pouk dosegel postavljene namene je nujno, da okrajji poskrbijo za izobrazbo učnega osebja za gospodinski pouk. Ker višja gospodinska šola, ki je komaj ustanovljena, ne bo mogla izpopolniti tako občutnih vrzeli, se bodo morali organizirati večkratni osnovni in izpopolnjevalni tečaji za tisto učiteljstvo, ki bo te predmete v KGS poučevalo.

Delovanje okrajnih komisij za pošolsko izobraževanje po deljske mladine je bilo v letu 1953-54 mnogo boljše kot prejšnja leta in se je zato tudi uspeh po KGS znatno izboljšal.

Končna analiza KGS v kolikor so do sedaj obstojale bi bila v kratkem sledeča:

1. Občutno je pomankanje praktičnega dela;
2. Pouk je preveč verbalističen;
3. KGS so vplivale na politično in gospodarsko aktivizacijo ljudi na vasi; posebno pomembna je kulturno prosvetna dejavnost, ki se je s temi šolami zelo poživila.
4. Mnogo je težav glede primernih prostorov in učil.
5. Potrebni so pedagoški me-

todični tečaji za strokovno osebje (tehnike, veterinarje, agronome).

Nekvalificirana delavska mladina

Ko človek prebira razne zapiskane in poslušane predloge glede izboljšanja vzgoje pošolske mladine, malokdaj naleti na obravnavanje vzgoje tiste delavske mladine, ki ne izobraževala kot vajenska mladina niti ni kmečka mladina. - Mislim na mladino, ki od 16. leta starosti dalje dela kot nekvalificirana delovna sila. O številu te mladine nam je malo znano. Plačilni sistemi v našem gospodarstvu so v tem pogledu povzročili, da so nam te številke nejasne. Ko je bil v lanskem letu uveden nov plačilni sistem, so čez noč razna podjetja izkazovala večje število kvalificirane delovne sile, da so dobila večji plačilni fond.

Mislím, da bi bilo potrebno čimprej zbrati vsaj številstvo stanje te mladine v starosti od 16-20 let, ki dela kot nekvalificirana delovna sila v naši industriji in za katero sistematične vzgoje pri nas ni.

Skrb za to mladino je prepuščena slučajnemu in večjemu ali manjšemu zanimanju sindikalnih organizacij, delavskih svetov in mladinskih organizacij. Boljši pregled nad to mladino imamo samo preko predvojske vzgoje, katero pa po krivdi podjetij zelo neredno posejajo. Pred leti smo ugotovili, da je med njimi mnogo nepismenih in polpismenih, saj so po večini tudi njihova obvezna šolska leta potekala v zelo neurejenih priključkih, to iz objektivnih ali subjektivnih razlogov, tako, da nekateri nimajo niti osnovnošolskega znanja 4. raz. Tudi glede kulturno-prosvetnega izživljanja je pri tej mladini zelo žalostno. Dajl kot do nekinih bolj ali slabših filmskih predstav skoraj ne pride. Po naših knjižnicah jih ne najdeš, še manj na predavanjih ljudske univerze, zelo redki zahajajo v telovadnice ali se udeležujejo v športu. Mnogo jih pa najdeš v gostinskih obratih v družbi odraslih, dostikrat zelo dvomljivo moralnih kvalitet.

Edini predlog, ki ga pri tem lahko dam, je ta, da delavski sveti obvezno prično skrbeti zanje in spremljajo njihov razvoj in izobraževanje in strokovni dvig. Ko bomo zagotovili izobraževanje naših kmečkih mladini kot jo ima že industrijska in vajenska, bi morali posvetiti tudi tej večji pažnji. Najbolje bi bilo to urediti z zakonom, ker s samim prepričevanjem podjetij prav gotovo ne bomo tega izboljšanja dosegli v do glednem času. Zato bi bila umestna slična rešitev kot jo predvideva osnutek zakona za kmečko mladino.

Edini predlog, ki ga pri tem lahko dam, je ta, da delavski sveti obvezno prično skrbeti zanje in spremljajo njihov razvoj in izobraževanje in strokovni dvig. Ko bomo zagotovili izobraževanje naših kmečkih mladini kot jo ima že industrijska in vajenska, bi morali posvetiti tudi tej večji pažnji. Najbolje bi bilo to urediti z zakonom, ker s samim prepričevanjem podjetij prav gotovo ne bomo tega izboljšanja dosegli v do glednem času. Zato bi bila umestna slična rešitev kot jo predvideva osnutek zakona za kmečko mladino.

Edini predlog, ki ga pri tem lahko dam, je ta, da delavski sveti obvezno prično skrbeti zanje in spremljajo njihov razvoj in izobraževanje in strokovni dvig. Ko bomo zagotovili izobraževanje naših kmečkih mladini kot jo ima že industrijska in vajenska, bi morali posvetiti tudi tej večji pažnji. Najbolje bi bilo to urediti z zakonom, ker s samim prepričevanjem podjetij prav gotovo ne bomo tega izboljšanja dosegli v do glednem času. Zato bi bila umestna slična rešitev kot jo predvideva osnutek zakona za kmečko mladino.

Mladina od 14-16 let

Na pobudo RO ZUS je bila na šesti redni seji SPK LRS dne 27. 12. 1954. imenovana komisija za pošolsko izobraževanje mladine mest in industrijskih središč v starosti od 14-16 let, ki ne nadaljuje šolanja v splošnoizobraževalnih in strokovnih šolah.

Te mladine ni tako malo. V prihodnjih letih pa je bomo imeli še več. Zaradi stihiskega vključevanja v obrt čakajo mladinci po nekaj let, da se vključijo v obrt ali pa v dovršenim 16 letom v industrijo kot nekvalificirani delavci. Starši v tem času zanje ne dobivajo otroških doklad, tako, da se jim v času, ko tak otrok največ potrebuje, zmanjšajo tudi dohodki. Največ teh otrok je prepuščenih sebi in cesti.

Hudo je, da mlad, zdrav človek prebije tako brez dela dve ali tri leta. Gotovo je ta brezposelnost zelo močan razlog, da posamezniki krenejo na stranpoti.

Na prostovoljni bazi so tečaje za to mladino uvedli v Mariboru. Toda po poročilu delegata na našem plenumu se je tak poizkus izjalovil. Ljubljana je izvedla lansko leto samo številčen pregled te mladine, dajl ni šla. Verjetno bi bil rezultat isti kot v Mariboru. Na plenumu tekstilcev v Kranju so sklenili in tudi uspešno, da mladina od 14. leta starosti naprej obiskuje posebne šole. Tako so videli kakih 300 mladih ljudi v šole, kjer se tudi praktično pripravljajo za svoj bodoči poklic. Na ta način bomo dobili boljše kadre tekstilnih delavcev. - Zdi se mi pa, da je ukrep v Kranju zelo posrečena oblika dela. Na vsak način bi se naša obrtna zbornica in zbor proizvajalcev morali še prav posebno zanimati za vzgojo mladine, ki bo pozneje vključena v obrt ali industrijo. Gotovo bi gospodarske organizacije in preko njih celotna družba imela zelo veliko korist od tega. To se pravi, da ne bi popravljali pozneje neke pogreške, ampak to omejili, če ne popolnoma odpravili.

Ustvariti je treba šolo, kakor jo potrebuje večina ne pa peščica izbrancev

(Nadaljevanje s 1. strani)

Doslej po namo iz diskusij doma in v ostalih republikah štiri predlozi.

Prvi predlog je splošen predlog enotne šole od prvega do osmega razreda z učnim načrtom, ki bi se prilagojeval posebnostim kraja. Nekatje na drugi stopnji, večina se zavzema, da že v 5. razredu, bi pričeli s predmetnim poukom. Program naj bo močno naslonjen na domači kraj, v šoli naj bi lahko uspevali tudi povprečni otroci. V taki šoli naj bi dobili vsi otroci splošno izobrazbo in s tem tudi pravico do nadaljnjega izobraževanja. Ta predlog ne govori o posebni diferenciaciji učnih načrtov in razredov.

Drugi predlog ste spoznali po obrazložitvi v Prosvetnem delavcu. Po tem predlogu naj bi se osemletno šolanje delilo na šestletno osnovno šolo in na dvoletno realno šolo. Po tem predlogu se morajo starši že po četrtem razredu osnovne šole odločiti za smer, kamor naj grejo njihovi otroci. Predlog pozna tudi nepretrgano osemletko, vendar je iz nje mogo

O strokovnem šolstvu v Avstriji

Odmevi bivanja angleških srednješolcev pri jugoslovanskih družinah

Borba za večjo storilnost je danes skozi vsa avstrijska področja. Vzponedno gre borba za dobre kadre. Tu tiči vzrok, da imajo v avstrijskem šolskem sistemu strokovne šole tako velik pomen, da so tako upoštevane, tako negovane in cenjene, da se še nadalje razvijajo.

Na steni neke dunajske šole sem opazil zemljevid Avstrije z označbo vseh srednjih šol. Opazoval sem ga z zanimanjem, kajti na njem največ malo gimnazij, mnogo več Haupt-schulen in izredno mnogo strokovnih šol vseh stopenj.

Profesor, ki me je spremljal, mi je pojasnil, da je avstrijska gospodarska stvarnost taka, da potrebuje mnogo dobrih strokovnih moči vseh stopenj. Gimnazij pa je tudi dovolj, da bodo iz njih izšli bodoči, morda vrhunski filozofi, teoretiki. Gimnazija je tudi tam zaostala za gospodarskim razvojem, ker je preveč teoretična.

Strokovna šola se je v Avstriji že tako afirmirala, da se absolutentov tehničnih šol (Gewerbeschulen, Höhere Abteilungen) prav nič ne branjajo. Če le ti žele nadaljevati študij na ustreznih visokih šolah.

Šolska obveznost traja od 6. do 14. leta. Po dovršenem četrtem razredu osnovne šole pa so naslednje možnosti:

a) Otok ostane v osnovni šoli do 14. leta. — To so redki, nenadarni ali pa od prometa oddaljeni primeri. Toda ko dovrši 14 let, se tudi tak otrok lahko vključi v kako preprostejšo obrt, vendar v mestu bolj težko.

b) Otok gre v gimnazijo. — To pot uberejo premožnejši, kajti v gimnaziji je treba plačevati dokaj visoko šolnino. Tudi knjige je treba plačati in sploh vse učne pripomočke. Pouk je tu zelo teoretičen.

c) Otok gre v glavno šolo. To je pot večine. Danes tem šolam več ne pravijo Bürger-schulen. Pravijo jim Haupt-schulen, glavne šole. Po svojem pomenu to tudi so. Predmetnik je tak kot v gimnaziji, le da je pouk bolj nazoren, praktičen, gospodarsko usmerjen. Mlademu človeku žele že tu vzbuditi žut za praktičnost, lepoto, gospodarsko gledanje na okolico itd. Ročna dela, osnovne gospodarske vede, stenografija in podobno so važni predmeti, po katerih se odlikuje ta šola. Zal nisem imel možnosti, da bi si ogledal, kako dela taka šola. Ker sem bil v Avstriji v času poletnih. Kolegi s strokovnih šol so mi opisali ta tip šole v zelo lepi luči. Glede praktičnih predmetov uživajo tudi te šole veliko avtonomijo. Predmetnike lahko prilagode po svoji uvidevnosti glede na lokalne potrebe in možnosti. Seveda le v okviru enotnega okvirnega predmetnika.

Na splošno se vsaka Hauptschule deli v dva toka:

1. A-Zug. — Temeljni predmetnik je tak kot v gimnaziji. En tu jezik je obvezen, pouk latinščine fakultativen. Absolventi tega toka brez izpita lahko nadaljujejo šolanje v 5. razredu gimnazije, lahko pa gredo na strokovne šole.

2. B-Zug. — Od A-Zuga se razlikuje po tem, da se tu latinščina sploh ne poučuje, tuji jezik pa fakultativno. Na splošno se v tem toku zahteva od otrok manj znanja. Večina absolventov iz tega toka gre v obrti, medtem ko A-Zug daje mladino v trgovske akademije, trgovske šole, tehnične šole, strokovne šole, pa tudi v 5. razred gimnazije. — Naj omenim še to, da je med šolanjem možno začudeno spravevali, kje more v tistih visokih hišah ležati živina. Po predstavi spet na vlak in nazaj v hrib. Domov smo prišli okoli dveh ponoči. Kljub vsemu naporu so otroci kar žareli od zadovoljstva: odprlo se jim je okno v veliki svet. Še dolgo mecece potem so me vedno znova prosili, naj jim še in še pripovedujem, vsak dan so se hoteli pogovarjati o tem svojem doživljanju.

Pri vseh tistih strošno primitivnih razmerah sem vendar občutil v šoli toploto, prijetno zadovoljstvo. Počutila sem se kot sejalca, ki meče seme v svežo spočito grudo, ki je stoletja počivala in ki se ji tudi s današnjim časom obeta plodna in bogata žetev. Tudi hribovskim vsem se odpirajo vrata v svet znanja in napredka. Po dvehletnem učiteljevanju sem bila od tam prestavljena. Tedaj sem spoznala, da nisem tam pustila le košček svoje mladosti, ampak tudi velik kos svojega srca. Bele vode, kraj, kjer je Voranc zaključil svoj potopis, je bil meni prva postaja učiteljske poti.

Pri vsem tem bi le želela, da bi se posvetila večja pozornost (in tudi spoštovanje) tistim požrtvovalnim učiteljem, ki v najtežjih priklakah širijo prosveto med najpotrebnejše ljudi, ki stoje v prvi črti kulturne fronte. Tu ne gre le za Bele vode ali za Konjski vrh, ampak za toliko drugih podobnih šol v Prekmurju, Halozah, na Primorskem, v Istri in kje drugje. To je bila zgodba učiteljske Jelke. In teh zgodb je toliko! Vsaka je drugačna, vsaka po svoje zanimiva, vse pa so si v nečem podobne. Tu je na primer Hermina, ki je prišla na prvo službeno mesto nekam pod Gorjance. Upravitelja, 21 let starega učitelja je našla šele v gostilni. Pred njim je stal šefan bele tekočine: bilo je žganje. »Kaj pa naj drugega počnem v tem izgubljenem kraju?« je apatično pristavil. Tu je Vera, ki je pisala svojemu zaročencu nežna pisma; kaplan pa se je »povezal« s poštarico in jih je prestrzel, ljubosumno prebiral in čez nekaj dni pošiljal dalje. Tu je zopet Miha, ki je užival, če je zvečer v temni sobi poslušal radio. Nasproti stanujoči mlilnik je videl skozi okno le temno rdečo lučko. Misli je, da ima Miha večno luč. — Tu so še Marije, Steffe, Lojzke, pa tudi Jožeti, Antoni, Naceti in vsi bi lahko napisali vsak svojo knjigo črtic ali celo dram s svoje poti po šolah.

no otroka presaditi iz enega toka v drugega.

Strokovne šole lahko razdelimo v tri oz. štiri velike grupe: A) Berufsschulen imenovane tudi Pflichtschulen. To so šole kot naše vajeenske šole.

B) Fachschulen, strokovne šole, silne v neki meri našim industrijskim šolam.

C) Gewerbeschulen. Höhere Abteilungen. To so šole kot naša TSS, GT, ESS ipd.

D) Ostale.

A) BERUFSSCHULEN

Te so kakor naše vajeenske šole. Vajence jih je dolžan obiskovati, zato jih štejejo med obvezne šole (Pflichtschulen).

Glede izobrazbe, ki je potrebna za uk v poedinih strokah, vlada velika pestrost. Za sprejem vajenca v uk se zahteva starost 14 let, poleg tega pa še dovršena nižja gimnazija ali glavna šola. Za preprostejša poklice zadostita tudi le nekaj razredov teh šol. Težnja pa je, da bi prav vsak vajenec imel celo nižjo srednjo šolo.

Vajenec dela pri mojstru v delavnici, enkrat tedensko je pa ves dan v šoli. Ta dan ima 9 ur pouka. Šolsko leto traja od 15. sept. do 15. julija. To da leto 360 učnih ur.

Vajeenske šole imajo lahko v okviru 27 ur (3 leta po 9 ur) tudi praktični pouk v lastnih delavnicah. Težnja je, naj ga imajo, čeprav so danes tudi še šole, ki ga nimajo.

Praktični pouk naj pogloblja znanje, ki ga vajenec dobi pri mojstru ali pa naj izpopolnjuje praznine. Pri mojstru, ki dela za trg, pouk ne more biti sistematičen. — Zlasti pa naj pri praktičnem pouku vajenec pridobi ročne spretnosti, okus za lepoto izdelkov. Seznan naj se z novimi stroji, novimi načini dela, zaščito delavca in higienskimi predpisi.

V delavnicah za praktični pouk pogosto naletimo na stroje, ki so najmodernejši in jih mojster nima. Če jih vajenec ne bi videl v šoli, sploh ne bi vedel zanje. Menda prihajajo take stroje gledat in preizkusiti tudi mojstri, ki si jih nato tudi nabavijo. To je pionirska naloga šolske delavnice.

Predmetniki na vajejskih šolah so za različne stroke kaj različni. Gibati pa se morajo v okviru minimalnega programa, ki je za skupino sorodnih obrti predpisan od zvezne vlade (Min. prosvete).

Tak minimalni program je za poklice mizar, kolar, strugar in sodar za celo državo naslednji:

Osnova je 27 ur (3 leta po 9 ur — 27 ur)	Šola s prakt. poukom		Šola brez prakt. pouka	
	ur	%	ur	%
1. Državoznanstvo Staatsbürgerkunde	1	3,7	1	3,7
2. Gospodarski predmeti Betriebswirtschaftl. Unterricht	5-7	18,5-25,9	5-9	18,5-33,3
3. Strokovni pouk Fachunterricht	21-19	77,8-70,4	21-17	77,8-63,0
	27 ur	100 %	27 ur	100 %

Pojasnila.

Ad 1. Državoznanstvo je enotno za vse vajeenske šole. Predmetnik brez tega predmeta ni mogoč. Praviloma se poučuje v tretjem letniku.

Ad 2. V to skupino predmetov spadata zlasti knjigovodstvo in korespondenca.

Ad 3. Zanimivo je, da navodilo k okvirnemu predmetniku na prvem mestu navaja strokovno računstvo. Pri pouku tega predmeta naj se vajenec nauči štirih računskih operacij s celimi in decimalnimi števili, računanje z ulomki, procentne računa, sorazmerij, kolarij

in sodarji pa še potenciranje in korenjenje. — Kot drugi predmet v tej skupini je »Poznavanje stroke« — Fachkunde. Ta predmet lahko šola po potrebi razčleni na blagovnanstvo, strojezanstvo itd. — V to skupino predmetov spada še strokovno risanje s konstrukcijskimi vajami, potrebna geometrija in morebitni praktični pouk.

Ze iz okvirnega predmetnika vidimo, da je poudarek na strokovnosti. Koliko ur dobi poedin predmet, je odvisno od stroka. O tem odločata okraj in šola.

Na Dunaju sta poleg manjših dveh ogromnih vajejskih šol. Eno sem si ogledal. Žal, le v času poletnih. Nahaja se v ogromni, stari petnadstropni zgradbi. Kljub temu naredi močan vtis.

Vsaka učilnica je urejena tako, kakor zahteva stroka. V učilnici je do 36 sedežev. Pridajo, da je to preveč, toda mladine imajo prav zdaj toliko, da tega števila še ne bo mogoče znižati. Na eni strani je učilnica podaljšana v kabinet za predavatelja, na drugi pa v garderobo in toaleto za vajence.

Poleg učilnice so v zgradbi še najrazličnejše delavnice za praktični pouk. Ko človek gleda v teh delavnicah orodje in strojne naprave, prav lahko spregleda, da je zgradba sama stara. Strojne naprave za izdelavo lesa, kovin, ročna in strojna stavnica, klišarna itd. delajo bolj vtis industrijskega kombinata kakor šole. Profesorji so mi povedali, da je ves ta strojni park potreben, kajti učencu je treba sistematično privzgojiti tudi pozitiven odnos do imovine in ljubezen do stroja.

Vsako leto je v veliki dvorani razstava predmetov, ki jih izdelajo v teh delavnicah. Letošnje sem videl. Ta razstava sil učitelje in profesorje teh šol, da celo leto tekmujejo. Kdo bi pokazal večje uspehe.

V predmetniku zamažam ištemo nekaterih splošno izobraževalnih predmetov. Toda šola ima ogromno knjižnico za vajence. V deset tisočih knjig lahko najdejo, kar želijo. Čitajo mnogo, tuko da ima več stalnih knjižničarjev obilico dela.

Tudi za razvedrilno je poskrbljeno. Kljub temu, da je zgradba stara, ima moderno dvorano za prireditve in ples ter kino dvorano. V opoldanskem odmoru predvajajo vsak dan zabavne in poučne filme. Vstopnina je režijska in vajenci baže zelo

Osnova je 27 ur (3 leta po 9 ur — 27 ur)	Šola s prakt. poukom		Šola brez prakt. pouka	
	ur	%	ur	%
1. Državoznanstvo Staatsbürgerkunde	1	3,7	1	3,7
2. Gospodarski predmeti Betriebswirtschaftl. Unterricht	5-7	18,5-25,9	5-9	18,5-33,3
3. Strokovni pouk Fachunterricht	21-19	77,8-70,4	21-17	77,8-63,0
	27 ur	100 %	27 ur	100 %

Pojasnila.

Ad 1. Državoznanstvo je enotno za vse vajeenske šole. Predmetnik brez tega predmeta ni mogoč. Praviloma se poučuje v tretjem letniku.

Ad 2. V to skupino predmetov spadata zlasti knjigovodstvo in korespondenca.

Ad 3. Zanimivo je, da navodilo k okvirnemu predmetniku na prvem mestu navaja strokovno računstvo. Pri pouku tega predmeta naj se vajenec nauči štirih računskih operacij s celimi in decimalnimi števili, računanje z ulomki, procentne računa, sorazmerij, kolarij

in sodarji pa še potenciranje in korenjenje. — Kot drugi predmet v tej skupini je »Poznavanje stroke« — Fachkunde. Ta predmet lahko šola po potrebi razčleni na blagovnanstvo, strojezanstvo itd. — V to skupino predmetov spada še strokovno risanje s konstrukcijskimi vajami, potrebna geometrija in morebitni praktični pouk.

Ze iz okvirnega predmetnika vidimo, da je poudarek na strokovnosti. Koliko ur dobi poedin predmet, je odvisno od stroka. O tem odločata okraj in šola.

Na Dunaju sta poleg manjših dveh ogromnih vajejskih šol. Eno sem si ogledal. Žal, le v času poletnih. Nahaja se v ogromni, stari petnadstropni zgradbi. Kljub temu naredi močan vtis.

Vsaka učilnica je urejena tako, kakor zahteva stroka. V učilnici je do 36 sedežev. Pridajo, da je to preveč, toda mladine imajo prav zdaj toliko, da tega števila še ne bo mogoče znižati. Na eni strani je učilnica podaljšana v kabinet za predavatelja, na drugi pa v garderobo in toaleto za vajence.

Poleg učilnice so v zgradbi še najrazličnejše delavnice za praktični pouk. Ko človek gleda v teh delavnicah orodje in strojne naprave, prav lahko spregleda, da je zgradba sama stara. Strojne naprave za izdelavo lesa, kovin, ročna in strojna stavnica, klišarna itd. delajo bolj vtis industrijskega kombinata kakor šole. Profesorji so mi povedali, da je ves ta strojni park potreben, kajti učencu je treba sistematično privzgojiti tudi pozitiven odnos do imovine in ljubezen do stroja.

Vsako leto je v veliki dvorani razstava predmetov, ki jih izdelajo v teh delavnicah. Letošnje sem videl. Ta razstava sil učitelje in profesorje teh šol, da celo leto tekmujejo. Kdo bi pokazal večje uspehe.

V predmetniku zamažam ištemo nekaterih splošno izobraževalnih predmetov. Toda šola ima ogromno knjižnico za vajence. V deset tisočih knjig lahko najdejo, kar želijo. Čitajo mnogo, tuko da ima več stalnih knjižničarjev obilico dela.

Tudi za razvedrilno je poskrbljeno. Kljub temu, da je zgradba stara, ima moderno dvorano za prireditve in ples ter kino dvorano. V opoldanskem odmoru predvajajo vsak dan zabavne in poučne filme. Vstopnina je režijska in vajenci baže zelo

TEHNIČNA ŠOLA ZA STROJEGRADNJO (DUNAJ)

	I	II	III	IV	V
Učni jezik	3/3	2/2	2/2	2/2	2/2
Angleščina	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2
Zemljepis in zgodovina	2/2	—	2/2	2/2	2/2
Državoznanstvo	—	—	—	—	1/1
Narodno gospodarstvo	—	—	—	—	1/1
Matematika	5/5	4/4	6/6	4/4	—
Opisna geometrija	4/4	3/3	—	—	—
Fizika	3/3	2/2	4/4	—	2/2
Kemija in kemična tehnologija	—	2/2	2/2	2/2	—
Stenografija	2/2	—	—	—	—
Mehanika	—	3/3	5/5	4/4	2/2
Strojni elementi	—	3/3	5/5	—	—
Dvigalni stroji in jedn. konstr.	—	—	—	7/7	—
Črpalke in stroji na vod. pog.	—	—	—	—	5/5
Parni kotli, parni str. in turb.	—	—	—	—	2/2
Stroji na gor. pogon in tesnila	—	—	—	—	4/4
Grad. lokomotiv in nauk o žel.	—	—	—	—	4/4
Toplotno in energijsko gospod.	—	—	—	—	2/2
Mešanska tehnologija	—	2/2	2/2	2/2	—
Stroj za izdelavo orodij	—	—	—	2/2	3/3
Elektrotehnika in vaje	—	—	—	3/3	5/5
Gradbeništvo in merstvo	—	—	2/2	—	—
Gospodarska tehnika in kalk.	—	—	—	—	2/2
Tehnično risanje in skiciranje	3/3	—	—	—	—
Konstr. vaje in stroj. elementi	—	3/3	6/6	—	—
Konstr. vaje s črpalkami in stroji na vodni pogon	—	—	—	6/6	—
Konstr. vaje s parnimi kotli, parnimi stroji in turbinami	—	—	—	—	4/4
Konstr. vaje s stroji na gor. pogon in tesnili	—	—	—	—	4/4
Gospodarska tehnika	—	—	—	2/2	1/1
Laboratorijsko delo	—	—	—	—	4/4
Obratna higiena in zaščita dela	—	—	—	—	1/1
Telovadba	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2
Praktično delo v delavnici	18/18	18/18	6/6	6/6	—
Verouk	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1
	45	47	47	47	49

D. OSTALE STROKOVNE ŠOLE

Sem spadajo zlasti razne šole za ženske poklice: krojne šole, šole za vezenje, gospodinske šole in podobno. Če so 4-letne, končajo z matura. Matura daje poudarek na praktične predmete. Na gospodinske šole je bila n. pr. naloga pripraviti s 4 pomočnicami kosilo za x oseb za natančno ob 12. uri in napraviti kalkulacijo. Seveda opravljajo izpit tudi iz teoretičnih predmetov.

Za zaključek še nekaj splošnih karakteristik strokovnih šol v Avstriji:

1. Poklicno usmerjanje. Poklicno usmerjanje je doseglo že tako stopnjo, da v večjih krajih ni 14-letnika, ki ne bi bil pregledan, za kateri poklic ima največ sposobnosti.

2. Sprejemni izpit. Nekateri šole prakticirajo sprejemni izpit. Vendar na sprejemnem izpitu ne ugotavljajo

več stopnje znanja kandidata, temveč možnost dojemanja — inteligentne sposobnosti.

3. Specializacija — praktičnost — povezava. Kljub temu, da so šole silno specializirane, je celotni sistem tak, da omogoča prehode iz šole raznih stopenj zlasti, ko se ugotovi, da ima gojenec večje ali manjše sposobnosti, kot jih zahteva trenutna šola. Izključitve zato v večini primerov za gojenca niso katastrofa, ampak iskane pravega tira.

4. Komercializacija. V vseh strokovnih šolah vseh stopenj najdemo predmete: knjigovodstvo, korespondenco, gosp. računstvo in stenografijo.

Prepričan sem, da je v teh karakteristikah mnogo novega, dobrega in bi študij strokovnih šol v tej smeri utegnil biti tudi za nas koristen.

Dane Andolšek

več stopnje znanja kandidata, temveč možnost dojemanja — inteligentne sposobnosti.

3. Specializacija — praktičnost — povezava. Kljub temu, da so šole silno specializirane, je celotni sistem tak, da omogoča prehode iz šole raznih stopenj zlasti, ko se ugotovi, da ima gojenec večje ali manjše sposobnosti, kot jih zahteva trenutna šola. Izključitve zato v večini primerov za gojenca niso katastrofa, ampak iskane pravega tira.

4. Komercializacija. V vseh strokovnih šolah vseh stopenj najdemo predmete: knjigovodstvo, korespondenco, gosp. računstvo in stenografijo.

Prepričan sem, da je v teh karakteristikah mnogo novega, dobrega in bi študij strokovnih šol v tej smeri utegnil biti tudi za nas koristen.

Dane Andolšek

več stopnje znanja kandidata, temveč možnost dojemanja — inteligentne sposobnosti.

3. Specializacija — praktičnost — povezava. Kljub temu, da so šole silno specializirane, je celotni sistem tak, da omogoča prehode iz šole raznih stopenj zlasti, ko se ugotovi, da ima gojenec večje ali manjše sposobnosti, kot jih zahteva trenutna šola. Izključitve zato v večini primerov za gojenca niso katastrofa, ampak iskane pravega tira.

4. Komercializacija. V vseh strokovnih šolah vseh stopenj najdemo predmete: knjigovodstvo, korespondenco, gosp. računstvo in stenografijo.

Prepričan sem, da je v teh karakteristikah mnogo novega, dobrega in bi študij strokovnih šol v tej smeri utegnil biti tudi za nas koristen.

Dane Andolšek

več stopnje znanja kandidata, temveč možnost dojemanja — inteligentne sposobnosti.

3. Specializacija — praktičnost — povezava. Kljub temu, da so šole silno specializirane, je celotni sistem tak, da omogoča prehode iz šole raznih stopenj zlasti, ko se ugotovi, da ima gojenec večje ali manjše sposobnosti, kot jih zahteva trenutna šola. Izključitve zato v večini primerov za gojenca niso katastrofa, ampak iskane pravega tira.

4. Komercializacija. V vseh strokovnih šolah vseh stopenj najdemo predmete: knjigovodstvo, korespondenco, gosp. računstvo in stenografijo.

jo pa tudi 3 in 4-letne. Sem spada tudi trgovska akademija.

Absolventi tehničnih šol (Gewerbeschulen) so usposobljeni za vodje obratov. To delo se računa kot primerno njihovi šolski izobrazbi. Če v praksi tako delo opravljajo vsaj pet let, dobe naslov inženir.

Seveda pa lahko absolventi tehničnih šol (Gewerbeschulen) nadaljujejo šolanje na ustreznih visokih šolah, ki jih prav rade sprejemajo brez kakršnih koli posebnih sprejemnih pogojev.

Oglejmo si predmetnik ene teh šol.

GRADNO (DUNAJ)					
I	II	III	IV	V	
3/3	2/2	2/2	2/2	2/2	
2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	
2/2	—/—	2/2	2/2	2/2	
—/—	—/—	—/—	—/—	1/1	
—/—	—/—	—/—	—/—	1/1	
5/5	4/4	6/6	4/4	—/—	
4/4	3/3	—/—	—/—	—/—	
3/3	2/2	4/4	—/—	2/2	
—/—	2/2	2/2	2/2	—/—	
2/2	—/—	—/—	—/—	—/—	
—/—	3/3	5/5	4/4	2/2	
—/—	3/3	5/5	—/—	—/—	
—/—	—/—	—/—	7/—	—/—	
—/—	—/—	—/—	—/5	—/—	
—/—	—/—	—/—	—/2	4/4	
—/—	—/—	—/—	—/—	4/4	
—/—	—/—	—/—	—/—	2/2	
—/—	—/—	—/—	—/—	—/—	
—/—	2/2	2/2	2/2	—/—	
—/—	—/—	—/—	2/2	3/3	
—/—	—/—	—/—	3/3	5/5	
—/—	—/—	2/2	—/—	—/—	
—/—	—/—	—/—	—/—	2/2	
3/3	—/—	—/—	—/—	—/—	
—/—	3/3	6/6	—/—	—/—	
—/—	—/—	—/—	6/—	—/—	
—/—	—/—	—/—	—/6	—/—	
—/—	—/—	—/—	—/—	4/4	
—/—	—/—	—/—	—/—	4/4	
—/—	—/—	—/—	2/2	1/1	
—/—	—/—	—/—	—/—	4/4	
—/—	—/—	—/—	—/—	1/1	
2/2	2/2	2/2	2/2	2/2	
18/18	18/18	6/6	6/6	—/—	
1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	
45	47	47	47	49	

Teze za poročilo na Kongresu Združenja učiteljev Jugoslavije

Ponatiskujemo teze za poročilo na kongresu Združenja učiteljev Jugoslavije, ki bo ob koncu letošnjega šolskega leta.

Centralni odbor Združenja učiteljev Jugoslavije poziva vsa učiteljska društva, društvene skupine in posamezne učitelje, da teze temeljito preiskutirajo. Delegati za kongres naj bodo dobro obveščeni o mnenju članstva glede društvenih vprašanj in stališč društev do objavljenih tez.

- I. Delovni pogoji in organizacijski položaj Združenja učiteljev Jugoslavije od ustanovitve do danes.
1. Delo Centralnega odbora in njegovi problemi.
2. Delo republiških odborov.
3. Okrajna in mestna društva: Prenos težnje dela na društva, njihove konference, delo sindikalnih skupin, ostale delovne oblike, vsebina in metoda dela, društveno in kulturno življenje, klubi in njihovo delo.
4. Karakteristika vloga naših

organizacij v skupnem društvenem življenju (družbeno ali stanovska organizacija, nujnost afirmacije v družbenem življenju in drugo).

5. Združenje in komunizem.
6. Tisk naših organizacij.
7. Nekaj organizacijskih problemov:
 - a) posebna združenja prosvetnih delavcev — ali naj ostane sedanje stanje
 - b) skupna združenja vseh prosvetnih delavcev

Nekaj osnovnih problemov obveznega osemletnega šolanja

- I. Splošno.
1. Razvoj dosedanjega obveznega šolanja.
2. Podaljšanje obveznega šolanja in čimtelj, ki so nanj vplivali:
 - a) sprememba ekonomsko-družbene stvarnosti,
 - b) znanstveno-pedagoški razlogi itd.
3. Podaljšanje obveznega šolanja pri nas. Sprejem zakona o obveznem sedemletnem oziroma osemletnem šolanju. Zaradi tega mora socialistična družba podaljšati obvezno šolanje?
4. Pregled na dosedanje izvajanje obveznega šolanja pri nas: uspehi, pomanjkljivosti, zablode nekaterih oblik pri osemletnem šolanju. Relativna pojavnost nekaterih zablod, kako se izvajajo obvezno šolanje, pozitivne izkušnje.

Dva predloga:
a) ustanavljanje šolskega centra za več naselij in tak položaj šolskega centra, ki lahko zagotovi stanovanje, prehrano in vzgojo tistih otrok, ki ne stanejo v kraju šolskega centra, b) ustanavljanje osemletne šole tudi v manjših krajih, čeprav tam obstajajo najmanjši materialni in kadrovske pogoji.

- V. Šestletna šola v našem šolskem sistemu.
1. Kratke pregled na njen nastanek in razvoj, na težave, ki so se pokazale.
2. Začasna prehodna ali stalna oblika obveznega šolanja in s tem v zvezi dvoje načelnih vprašanj:
 - a) ali obvezno osemletno ali šestletno šolanje in
 - b) šestletno šolanje in vprašanje enotnega šolskega sistema.
3. Značaj šestletne šole: vprašanje kako jo je treba prilagoditi potrebam lokalnega gospodarstva oziroma praktičnega usposabljanja.

VI. Osemletna osnovna šola, razlogi za njen obstoj in problemi, ki so v zvezi z njenim razvojem.

1. Oblike, s katerimi dosega obvezno osemletno šolanje: a) nižja gimnazija (samostojna in v sestavi višje gimnazije) b) osemletka (v kakšnih oblikah je delovala in rastle) c) osemletna osnovna šola.

Načelno vprašanje: Ali je treba nadaljevati obvezno osemletno šolanje z naznanjenimi oblikami ali je treba uvesti enotno obliko (enotno osemletno šolo), pedagoško-psihološki in drugi razlogi, ki govorijo na eno ali drugo stran.

2. Osnovna karakteristika enotne osemletne šole (enotnost smotra, značaja, vsebine, enotnost učnega osebeja, enotnost vodstva itd.). Kaj v današnjem času pozitivno vpliva glede enotnosti take šole in kaj jo razdvaja.
3. O značaju enotne osemletne šole:
 - a) Ali naj daje taka šola splošno izobrazbo in splošno kulturno razgledanost za vse prebivalce, katere nedostatke opažamo danes pri tej šoli?
 - b) Kakšen je problem glede usmerjanja osemletnih šol? Problem in odnos med splošno in strokovno izobrazbo; ali naj zadnja dva razreda osemletne šole usmerjata v strokovnost.
 - c) Ali je potrebno, da usmerjajo osemletne šole zaradi lokalnih gospodarskih potreb privede k dvema tipoma šol, mestni in podeželski šoli?
4. Učni načrti in enotno osemletno šolanje. Maksimalni in minimalni učni načrti in problemi, ki so s tem povezani:
 - a) kdo naj jih predpiše,
 - b) kdo naj jih razvija, če so minimalni, oziroma okvirni,
 - c) vprašanje neodvisnosti učnih kolektivov oziroma posameznih učiteljev pri vzpostavljanju fiziognomije posameznih šol,
 - d) kako bi se dalo vse to vključiti z osnovnimi načeli našega šolskega sistema, z načelno enotnosti?

III. Nekaj problemov v zvezi z vzgojno-učnim delom v osemletnih šolah.

1. Splošna ocena vzgojno-učnega dela v osemletni šoli.
2. Težnje za uvedbo novosti pri učno-vzgojnem delu; kaj je pozitivnega in kaj negativnega pri tem? Pomanjkljivosti znanstveno-pedagoške pomoči in kontrole pri učnem in vzgojnem delu.
3. Razredni, predmetni in skupinski pouk; kateri pedagoško-psihološki razlogi govorijo za uvedbo predmetnega pouka na višji stopnji osemletne šole: ali bi se s tem lahko odstranile težkoče, ki jih imajo učenci pri prestopu iz nižje na višjo stopnjo; ali imajo te težkoče tudi druge vzroke?
4. Delo po skupinah: oblike izvenučnega dela in drugo.
5. Kakšni so materialni pogoji za uvedbo novosti pri učno-vzgojnem delu?
6. Značaj in vloga subjektivnih čimteljev pri tem delu.
- IV. Razširjanje mreže osemletnih šol.
1. Dosedanji način razširjanja mreže osemletnih šol, kakšne so pozitivne izkušnje?
2. Kako naj vključimo v obvezno osemletno šolanje otroke majhnih in oddaljenih vasi?

c) skupno združenje učiteljev, predmetnih učiteljev in profesorjev splošnoizobraževalnih šol.

- d) skupno združenje učiteljev osnovnih šol in osemletk.
- II. Aktivnosti naših organizacij na prosvetnem polju.
1. Naše organizacije in razvoj družbenega upravljanja na področju šolstva in prosvete.
2. Delo za izboljšanje pouka (tečaj, seminarji, sestanki, strokovni izpiti in podobno).
3. Delo na ljudskoprosvetnem področju (analfabetični tečaj, zdravstvena prosveta itd.).
4. Reforma šolskega sistema in naše organizacije.

III. Nekaj materialno-pravnih vprašanj in naše organizacije:

1. Plače v znanstveno prosvetni službi.
2. Prenos nekaterih kompetenc na republiko; kako se republike doslej reševale posameznega vprašanja.
3. Dodatne plače v državnih upravi in v znanstveno prosvetni službi.
4. Osnova in prestanek današnjega delovnega odnosa.
5. Premestitve, kako pri njih sodelujejo naše organizacije?
6. Razpis učnih mest z razpisni, izkušnje o tem.
7. Ocenjevanje učiteljev.
8. Odnos med šolskim in izvenšolskim delom glede na ocenjevanje.
- IV. Mednarodne zveze.
1. Sodelovanje v mednarodnih društvih in organizacijah.
2. Sodelovanje z državnimi stanovskimi organizacijami v tujini.
3. Strokovna in znanstvena potovanja in medsebojna zamenjava prosvetnih delavcev.

NA OBISKU

(Poseben dopis prosvetnemu delavcu)

Težko je najti deželo, kjer bi imela ljubezen do učenja tako dolgo tradicijo kot v Indiji. V prvi polovici 19. stol. so to tradicijo v nekem smislu prekinili Angleži, ki so uvedli nov sistem vzgoje in šolstva. Indijci ga imenujejo zapadnega, ker je po njem indijsko šolstvo dobilo stike z zahodno vzgojo. Naj je ta uvedba s stališča visokega šolstva tudi pomenila napredek, splošna in osnovna izobrazba širokih množic pod vladno Angležev ni zabeležila pomembnih uspehov. Morda pa tudi Angleži niso imeli resnega namena, da široko ljudske množice izobrazijo, kajti skoraj gotovo bi se v takem primeru Indija že prej osvobodila.

Da bi si približno predstavljali težave, ki jih bo imela indijska vlada pri izvedbi prosvetnega programa, je treba vedeti, da v Indiji 85% od vseh 600.000 vasi nima niti za sol ter da je komaj 20% mladine pismene, odraslih pa celo komaj 14%. Tudi kastni sistem bo še dolgo predstavljal oviro pri tem delu, čeprav indijski zakon kast ne priznava ter se bori, da bi minile v Indiji vse razlike z ozirom na kaste, religijo ter pokrajinsko pripadnost. Bori se, da bi se premostili ti prepadi med ljudmi, ki ovirajo nagel ter uspešen napredek vsega ljudstva.

Načrt glede uvedbe splošno obveznega osnovnega šolstva pa mislijo vendarle uresničiti v 16 letih. Osnovno ljudsko izobrazbo ter izboljšanje ne-pismenosti med odraslimi ljudstvom do 45. leta starosti pa nameravajo doseči že v desetih letih.

Indija je organizirala intenzivno ljudsko prosvetno delo na vasi. Organizirane so med drugim tudi karavane, ki redno obiskujejo vasi, in ki so opremljene s kinoprojektorji, s potujočimi razstavami ter vsemi ostalimi pripomočki intenzivnega vzgojnega dela. Ko taka karavana pride v vas, poučuje moške in ženske o ljudskem zdravju, o kmetijstvu, o vaškem obrtništvu itd. Ustanovljen je že tudi Janata College, to je zavod za vzgojo vaških prosvetnih delavcev. Zavod je nedaleč od Delhija. Izbral so mlade moške, ki jih bodo po temeljiti vzgoji poslali potem na podeželje kot ljudske prosvetarje, učitelje in svetovalce ter voditelje v življenju na vasi sploh. Nekateri od teh se tudi specializirajo v kmetijstvu, obrtni, higieni ter podobno. Isto pozornost posveča vlada tudi srednjemu in strokovnemu šolstvu. Naporu v šolski politiki se zelo nazorno kažejo tudi v »Delhi public school« v New Delhiju. Šola, ki je trenutno pod šotori, sem si ogledal.

Ustanovljena je bila 1949. leta ter je imela prvo leto vsega skupaj 743 učencev in dijakov. Letos jih je vpisanih 1904 (1468 fantov in 436 deklet). Šola bi mogla sprejeti še več dijakov, toda trenutni predpisi ji dovoljujejo največ 2000.

Šola ima seveda tudi precejšnje težave. Treba bo zgraditi poslopje, dobiti svoj prostor za atletiko ter bazen, kar v prihodnosti s pomočjo oblastev gotovo dosega. Šolski zavod dejansko predstavlja travnik z desetimi velikimi šotori — v edini stavbi to je v razdrtem ostanku nekega antilnega stolpa, je ambulanta. Ogledal sem si ročno dela dijakov in sem bil prijetno presenečen. Vendar pa to ni tako čudno, saj imajo Indijci veliko tradicijo v ročnem delu na sploh ter so zelo talentirani. Prisostvoval sem

Tovarišu

FRANCETU PETRIČU

v slovo

ni študijski staž v Svico — v Češkoslovaški. V Češkoslovaški je hospitaliral v tamkajšnjih zavodih za slepe. Specializiral se je poleg pouka v šoli tudi za delo v tiskarnah za slepe, za izdelovanje reliefnih zemljevidov za slepe, za delo pri poklicnem izobraževanju in za delo v družbenih organizacijah slepih. Dalj časa se je mudil tudi v zavodih za invalidno mladino.

Ob povratku v domovino je prinesel Petrič s seboj mnogo bogatih izkušenj in znanja. V mnogem pa je bil pri svojem delu tudi novator. Na Zavodu za slepo mladino je bila na novo ustanovljena nižja gimnazija. Treba je bilo organizirati pouk matematike, zemljepisa, risanja, oblikovanja in drugih predmetov za slepe. Petrič je izdeloval reliefne zemljevide, učila za pouk geometrije, uvedel je ortopedsko gimnastiko, pouk pisanja in branja za slabovidne gojence, bil je ustanovitelj in vodja telefonskih tečajev za slepe in je v Sloveniji izvežbal prve slovenske telefoniste. Se več Poskrbel je tudi za njihovo zaposlitev. Danes je zaposlenih v Sloveniji 26 slepih telefonistov — vsi so učenci pokojnega Petriča. Kot upravitelj vajenske šole za slepe je skrbel tudi za zaposlitev vajencev, ko so zapustili zavod.

Veliko zaslug je imel pokojni Petrič tudi s svojim sodelovanjem pri javnih nastopih slepe mladine. Slepa mladina je priredila mnogo

akademij po raznih krajih — od Maribora in Ptuj do Solikana, Nove Gorice in Beograda. Posebno priznanje so želele teledne točke, ki jih je našel tudi pok. Petrič.

Gojencem v Zavodu za slepo mladino ni bil samo odlični učitelj, temveč tudi vzgojitelj, prijatelj in oče. K njemu so se zatekali po nasvete in pomoč tudi njegovi bivši gojenci. Bil je vedno vreden in prijazno besedo za vsakogar. Pred dvema letoma je rade volje sprejel še novo nalogo: organizirati prve slovenske tiskarne za slepe in uredništvo prvega slovenskega časopisa za slepe.

Razen dopoldanskih šolskih ur je posvetil še dobršen del vsakega popoldneva delu v zavodu. Kljub temu je še našel čas za delo v upravnem odboru Centra za rehabilitacijo invalidov ter za delo v republiškem odboru Združenja učiteljev specialnih šol, kjer je bil dolga leta blagajnik.

Lansko jesen je bil poslan za mesec dni v Zapadno Nemčijo v okviru tehnične pomoči OZN zavoljo študija rehabilitacije slepih. Zopet se je vrnil z bogatimi gradivom in izkušnjami, ki jih je takoj pričel realizirati. O tem svojem potovanju je imel več predavanj. Pripravil je mnogo načrtov za izboljšanje dela pri slepih, a smrt je prekinila njegovo bogato in plodno delo.

Tesno je bil povezan tudi z Združenjem slepih. Bil je član Glavnega odbora Združenja slepih Slovenije in okrajnega odbora za Ljubljano in okolico ter predsednik komisije za zaposlitev slepih. V tem svojstvu je mnogo potoval po tujem, da bi osebno posredoval za zaposlitev slepih na primernih delovnih mestih po raznih industrijskih obratih. S to nalogo je odšel tudi 17. januarja v Sežano, a na povratku proti Postojni se je zgodila avtomobilska nesreča. Na posledicah težkih poškodb je tri dni nato umrl v vipavski bolnici. Poslednja skrb mu je bila misel na ženo, ki jo je pustil dolga tik pred porodom.

Pokojnik je bil poznan kot odlični pedagog slepe mladine doma in v inozemstvu. Njegova izguba je boleča, nena-domestljiva. Pogrešali ga bomo vsi njegovi sodelavci, najbolj pa slepi, katerim se je žrtvoval. Bil jim je najboljši učitelj, vzgojitelj, prijatelj in

France, nikoli Te ne bomo pozabili!

M in V

Tako narod svojega učitelja slavi

Gajšek Stanko, ravnatelj na nižji gimnaziji v Kostanjevici ob Krki je umrl. V torek, 25. pr. m. je bil njegov pogreb, pogreb kakršnega redko vidimo na podeželju. Iz vse okolice je prišlo kmečko ljudstvo, mladina in odrasli, da se poslovijo od svojega draga vzgojitelja. Prišli so rudarji s Senovega z godbo, da se oddolžijo spominu učitelja, čeprav je potokele že devetnajst let, odkar je pokojni odšel iz tega delavskega središča. In prišli so stanovski tovariši iz vsega okraja, da izrečejo svojemu dobremu tovarišu zadnji pozdrav.

Gajšek Stanko je bil sin učiteljske družine, oče je bil znan prosvetni delavec, nadučitelj v Dobovi, mali učiteljski, Tudi sam si je ustanovil učiteljsko družino.

Učiteljske je dovršil v Mariboru, kjer je opravil tudi maturo in strokovni učiteljski izpit z odliko.

Po številu službenih krajev je njegova službena doba izjemno skromna: služboval je enajst let na Senovem in devetnajst let v Kostanjevici; zato pa je toliko bolj bogato in uspešno in trajno njegovo delo v teh krajih.

O vsem njegovem življenju moramo kratko reči: bil je mož dela.

V šoli je dosegel s svojo široko splošno in pedagoško izobrazbo, s svojo doslednostjo in s svojim nastopom odlične uspehe.

V strokovni učiteljski organizaciji je bil eden najvidnejših in vztrajnih delavcev; vso svojo dobo je veljal kot eden najodličnejših naprednih učiteljev, ki ni nikdar klonil.

Tudi v času NOB se je pokazal kot zvest sin svojega ljudstva, zato je tudi moral opraviti križev pot v italijansko internacijo.

S svojim osebnim ugledom je kot predsednik občinskega odbora SZDL mnogo pripomogel k uspešnemu političnemu delu v okraju.

Sodeloval je prav krepko pri kmetijskih zadrugah in tudi gasilci so ga šteli med svoje delavne člane.

Na pokopališču so govorili načelnik SPK pri OLO, predsednik društva učiteljev in profesorjev, zastopnik rudarjev s Senovega, zastopnik kmetijskih zadrug in gasilcev, tovariši iz internacijskega taborišča ter starijši tovariši, ki je še poučeval pokojnega v osnovni šoli.

Resnična žalost mladine in odraslih je pokazala, kako priljubljen je bil pokojni tovariš med ljudstvom.

Nam vsem pa ostane v spominu Gajšek Stanko kot svetlik značajnega in naprednega učitelja.

V. C.

mariborskih internatih

Vsi internati se borijo z velikimi finančnimi težavami. Ker so internati za vzgojo gospodarskih kadrov potrebni, bi morala podjetja prispevati svoj delež za vzdrževanje internatov. Saj gre za kader bodočih kvalificiranih delavcev, ki se bo po izobitvi vključil pri prav v ta podjetja. Predlogi, da bi gospodarska podjetja prispevala za vzdrževanje strokovnih šol s praktičnim poukom finančna sredstva iz investicijskega fonda in fonda materialnih stroškov, bi se vsakekar moral tudi nanesti na internate.

V drugih republikah so internati finančno samostojni zavodi pod operativnim vodstvom socialno strokovnih organov, ki posvečajo internatom veliko pozornost in skrb. Razmisliati bi bilo treba, ako pomenja operativno vodstvo prosvete nad internati res najboljšo rešitev.

Vprašanje vzgojiteljskega kadra v internatih je še vedno pereče, tako številno, kakor tudi v pogledu strokovne usposobljenosti. Od 14 vzgojiteljev imajo le 4 predpisano kvalifikacijo, dočim je 7 upokojenih učiteljev pogodbeno nastavljenih. Med nekvalificiranimi vzgojitelji je nekaj »prav dobi« nastaja pa vprašanje, če bodo ti vzgojitelji sploh kdaj dosegli kvalifikacijo. V tem primeru bi morali za posamezne razrede učiteljskega poslati privatne izpite. Vsekarer bi bilo treba izvesti takšno rešitev, da bi ti vzgojitelji v internatu ostali, kar so si s svojim dolgotrajnim delom med gojenci tudi pošteno zaslužili. Kljub vsakotrajnemu razpisu prostih vzgojiteljskih mest, doslej učitelji za ta mesta niso pokazali zanimanja, kar jim verjetno mnogo bolj odgovarja delo v šoli, ki je lažje in časovno krajše.

Joso T.

Iz uprave

Petnajst odstotkov naših naročnikov, ki list redno prejemajo, je mnenja, da jim naročnine za list ni treba poravnati. Položnico, ki je priložena listu ob začetku šolskega leta, enostavno zavrnijo. Tudi na osebne opomine se ne odzovejo s plačilom. S enkrat bomo poizkusili in opomnili vsakega starega dolžnika z izpolnjeno položnico, nato pa dolg sodno izterjali.

Milan Stante

O strokovnem šolstvu v Avstriji

Odmevi bivanja angleških srednješolcev pri jugoslovanskih družinah

Borba za večjo storilnost ve je danes skozi vsa avstrijska podjetja. Vzporedno gre borba za dobre kadre. Tu tiči vzrok, da imajo v avstrijskem šolskem sistemu strokovne šole tako velik pomen, da so tako upoštevane, tako negovane in cenjene in da se še nadalje razvijajo.

Na steni neke dunajske šole sem opazil znamenje Avstrije z označbo vseh srednjih šol. Opazoval sem ga z zanimanjem, kajti na njem najdeš malo gimnazij, mnogo več Haupt-schulen in izredno mnogo strokovnih šol vseh stopenj.

Profesor, ki me je spremljal, mi je pojasnil, da je avstrijska gospodarska stvarnost taka, da potrebuje mnogo dobrih strokovnih moči vseh stopenj. Gimnazij pa je tudi dovolj, da bodo iz njih izšli bodoči, morda vrhunski filozofi, teoretiki. Gimnazija je tudi tam zaostala za gospodarskim razvojem, ker je preveč teoretična.

Strokovna šola se je v Avstriji že tako afirmirala, da so absolventi tehničnih šol (Gewerbeschulen, Höhere Abteilungen) prav nič ne branjajo. Če le ti žele nadaljevati študij na ustreznih visokih šolah.

Šolska obveznost traja od 6. do 14. leta. Po dovršenem četrtem razredu osnovne šole pa so naslednje možnosti:

a) Otok ostane v osnovni šoli do 14. leta. — To so redki, nenadani primeri. Toda ko dovrši 14 let, se tudi tak otrok lahko vključi v kako preprostejšo obrt, vendar v mestu bolj težko.

b) Otok gre v gimnazijo. — To pot uberejo premožnejši, kajti v gimnaziji je treba plačevati dokaj visoko šolnino. Tudi knjige je treba plačati in sploh vse učne pripomočke. Pouk je tu zelo teoretičen.

c) Otok gre v »glavno šolo«. To je pot večine. Danes tem šolam več ne pravijo Bürger-schulen. Pravijo jim Haupt-schulen, glavne šole. Po svojem pomenu to tudi so. Predmetnik je tak kot v gimnaziji, le da je pouk bolj nazoren, praktičen, gospodarsko usmerjen. Mlademu človeku žele že tu vzbuditi čut za praktičnost, lepoto, gospodarsko gledanje na okolico itd. Ročna dela, osnovne gospodarske vede, stenografija in podobno so važni predmeti, po katerih se odlikuje ta šola. Žal nisem imel možnosti, da bi si ogledal, kako dela taka šola. Ker sem bil v Avstriji v času poletnih. Kolegi s strokovnih šol so mi opisali ta tip šole v zelo lepi luči. Glede praktičnih predmetov uživajo tudi te šole veliko avtonomijo. Predmetnike lahko prilagode po svoji uvidenosti glede na lokalne potrebe in možnosti. Seveda le v okviru enotnega »okvirnega predmetnika«.

Na splošno se vsaka Hauptschule deli v dva dela:

1. A-Zug. — Temeljni predmetnik je tak kot v gimnaziji. En tuji jezik je obvezen, pouk latinščine fakultativni. Absolventi tega teka brez izpita lahko nadaljujejo šolanje v 5. razredu gimnazije, lahko pa gredo na strokovne šole.

2. B-Zug. — Od A-Zuga se razlikuje po tem, da se tu latinščina sploh ne poučuje, tuji jezik pa fakultativno. Na splošno se v tem toku zahteva od otrok manj znanja. Večina absolventov iz tega teka gre v obrti, medtem ko A-Zug daje mladino v trgovske akademije, trgovske šole, tehnične šole, strokovne šole, pa tudi v 5. razred gimnazije. — Naj omenim še to, da je med šolanjem možno otroka presaditi iz enega teka v drugega.

Strokovne šole lahko razdelimo v tri oz. štiri velike grupe:

A) Berufsschulen imenovane tudi Pflichten-schulen. To so šole kot naše vaješke šole.

B) Fachschulen, strokovne šole, slične v neki meri našim industrijskim šolam.

C) Gewerbeschulen. Höhere Abteilungen. To so šole kot naša TSS, GT, ESS ipd.

D) Ostale.

A) BERUFSCHULEN

Te so kakor naše vaješke šole. Vajence jih je dolžan obiskovati, zato jih štejejo med obvezne šole (Pflichten-schulen). Glede izobrazbe, ki je potrebna za uk v poslovnih strokah, vlada velika pestrost. Za sprejem vajenca v uk se zahteva starost 14 let, poleg tega pa še dovršena nižja gimnazija ali glavna šola. Za preprostejša poklice zadošča tudi le nekaj razredov teh šol. Težnja pa je, da bi prav vsak vajenec imel celo nižjo srednjo šolo.

Vajenec dela pri mojstru v delavnici, enkrat tedensko pa je ves dan v šoli. Ta dan ima 9 ur pouka. Šolsko leto traja od 15. sept. do 15. julija. To da letno 360 učnih ur.

Vajenske šole imajo lahko v okviru 27 ur (3 leta po 9 ur) tudi praktični pouk v lastnih delavnicah. Težnja je, naj ga imajo, čeprav so danes tudi še šole, ki ga nimajo.

Praktični pouk naj pogloblja znanje, ki ga vajenec dobi pri mojstru ali pa naj izpopolnjuje praznine. Pri mojstru, ki dela za trg, pouk ne more biti sistematičen. — Zlasti pa naj pri praktičnem pouku vajenec pridobi ročne spretnosti, okus za lepoto izdelkov. Seznanj naj se z novimi stroji, novimi načini dela, zaščito delavca in higienskimi predpisi.

V delavnicah za praktični pouk pogosto naletimo na stroje, ki so najmodernejši in jih mojster nima. Če jih vajenec ne bi videl v šoli, sploh ne bi vedel zanje. Menda prihajajo take stroje gledat in preizkušati tudi mojstri, ki si jih nato tudi nabavijo. To je pionirska naloga šolske delavnice.

Predmetniki na vajeških šolah so za različne stroke kaj različni. Gibati pa se morajo v okviru minimalnega programa, ki je za skupino sorodnih obrti predpisan od zvezne vlade (Min. prosvete).

Tak minimalni program je za poklice mizar, kolar, strugar in sodar za celo državo naslednji:

Osnova je 27 ur (3 leta po 9 ur — 27 ur)	Šola s prakt. poukom		Šola brez prakt. pouka	
	ur	%	ur	%
1. Državoznanstvo Staatsbürgerkunde	1	3,7	1	3,7
2. Gospodarski predmeti Betriebswirtschaftl. Unterricht	5-7	18,5-25,9	5-9	18,5-33,3
3. Strokovni pouk Fachunterricht	21-19	77,8-70,4	21-17	77,8-63,6
	27 ur	100 %	27 ur	100 %

Pojasnila.

Ad 1. Državoznanstvo je enotno za vse vaješke šole. Predmetnik brez tega predmeta ni mogoč. Pravila se poučuje v tretjem letniku.

Ad 2. V to skupino predmetov spadata zlasti knjigovodstvo in korendencija.

Ad 3. Zanimivo je, da navodilo k okvirnemu predmetniku na prvem mestu navaja strokovno računstvo. Pri pouku tega predmeta naj se vajenec nauči štirih računskih operacij s celinami in decimalnimi števili, računanje z ulomki, procentnega računa, sorazmerij, kolarji

širijo prosveto med najpotrebnejše ljudi, ki stoje v prvi črti kulturne fronte. Tu ne gre le za Bele vode ali za Konjski vrh, ampak za toliko drugih podobnih šol v Prekmurju, Halozah, na Primorskem, v Istri in kj drugje. To je bila zgodba učiteljske Jelke. In teh zgodb je toliko! Vsaka je drugačna, vsaka po svoje zanimiva, vse pa so si v nečem podobne. Tu je na primer Hermina, ki je prišla na prvo službeno mesto nekam pod Gorjance. Upravitelj, 21 let starega učitelja je našla šole v gostilni. Pred njim je stal šefan bele tekočine: bilo je žganje. »Kaj pa naj drugega počnem v tem izgubljenem kraju?« je apatično pristavil. Tu je Vera, ki je pisala svojemu zaročencu nežna pisma; kaplan pa se je »povezal« s poštarico in jih je prestrezal, ljubosumno prebiral in čez nekaj dni pošiljal dalje. Tu je zopet Miha, ki je užival, če je zvečer v temni sobi poslušal radio. Nasproti stanujoči miličnik je videl skozi okno le temno rdečo lučko. Misli! Je, da ima Miha večno luč. — Tu so še Marije, Steffe, Lojze, pa tudi Jožeti, Anton, Naceti in vsi bi lahko napisali vsak svojo knjigo črtic ali celo dram s svoje poti po šolah.

in sodarji pa še potenciranje in korenjenje. — Kot drugi predmet v tej skupini je »Poznavanje stroke« — Fachkunde. Ta predmet lahko šola po potrebi razčleni na blagovnanstvo, strojno znanstvo itd. — V to skupino predmetov spada še strokovno risanje s konstrukcijskimi vajami, potrebna geometrija in morabitni praktični pouk.

Ze iz okvirnega predmetnika vidimo, da je poudarek na strokovnosti. Koliko ur dobi posredni predmet, je odvisno od stroke. O tem odločata okraj in šola.

Na Dunaju sta poleg manjših dve ogromni vaješki šoli. Eno sem si ogledal. Žal, le v času poletnic. Nahaja se v ogromni, stari petnadstropni zgradbi. Kljub temu naredi močan vtis.

Vsaka učilnica je urejena tako, kakor zahteva stroka. V učilnici je do 36 sedežev. Priznajo, da je to preveč, toda mladine imajo prav zdaj toliko, da tega števíla še ne bo mogoče znižati. Na eni strani je učilnica podaljšana v kabinet za predavatelja, na drugi pa v garderobo in toaleta za vajence.

Poleg učilnice so v zgradbi še najrazličnejše delavnice za praktični pouk. Ko človek gleda v teh delavnicah orodje in strojne naprave, prav lahko spregleda, da je zgradba sama stara. Strojne naprave za obdelavo lesa, kovin, ročna in strojna stavica, klišarna itd. delajo bolj vtis industrijskega kombinata kakor šole. Profesorji so mi povedali, da je ves ta strojni park potreben, kajti učencu je treba sistematično privzgojiti tudi pozitiven odnos do imovine in ljubezen do stroja.

Vsako leto je v veliki dvorani razstava predmetov, ki jih izdelajo v teh delavnicah. Letošnje sem videl. Ta razstava sili učitelje in profesorje teh šol, da celo leto tekmujejo. kdo bo pokazal večje uspehe.

V predmetniku zamen ištemo nekaterih splošno izobraževalnih predmetov. Toda šola ima ogromno knjižnico za vajence. V deset tisočih knjig lahko najdejo, kar želijo. Čitajo mnogo, tako da ima več stalnih knjižničarjev obilico dela.

Tudi za razvedrilno je poskrbljeno. Kljub temu, da je zgradba stara, ima moderno dvorano za prireditve in ples ter kino dvorano. V opoldanskem odmoru predvajajo vsak dan zabavne in poučne filme. Vstopnina je režijska in vajenci baje zelo

malu obiskujejo druge kino predstave. Šola jih tako smotrno navaja k lepim filmom.

Finansiranje vajeških šol je urejeno tako, da plača pokrajina vse materialne stroške. Učno osebje namešča sama pokrajina, plačo pa prejema iz zveznega proračuna, toda pokrajina mora zvezi polovico refundirati. Verjetno zato, da ne bi pretiravala pri nastavitvah.

B) FACHSCHULEN

Pogoj za sprejem v to vrsto šol je dovršena nižja gimnazija ali glavna šola. Učenec se uči obrti, a ni pri mojstru. V šoli je tri do štiri leta, na teden pa ima do 51 ur pouka.

Iz te šole pride pomočnik, ki po enem letu prakse lahko opravlja mojstrski izpit. Takoj po končani šoli ti absolventi sicer niso tako praktični v delavnici kot absolventi vajeških šol, toda pozneje se dvignejo znatno nad le-te, ker je bil njih pouk bolj bogatejši.

Predmetniki teh šol so tak, da dobi mladi človek izobrazbo v naslednjih »meh«:

a) kulturno — pri predmetih: tuj jezik, tuji jezik, matematika, fizika, zemljepis, zgodovina itd.;

b) strokovno — pri predmetih: knjigovodstvo, korendencija itd.

c) gospodarsko — pri predmetih: knjigovodstvo, korendencija itd.

Statistike kažejo, da pride iz teh šol mnogo racionalizatorjev, gospodarstvenikov in spsevalcev kulture v obrti.

V to skupino šol spada tudi dvodelna trgovska šola.

C) GEWERBESCHULEN (Höhere Abteilungen)

Strokovna šola je lahko samostojen zavod, pogosto pa je vezana na višje oddelke, na Gewerbeschule. Tudi če je samostojen zavod, je gojencem omogočen prehod na višje oddelke. Predmetnik za prva dva letnika strokovne šole (Fachschule) je enak predmetniku za I. in II.

letnik Gewerbeschule. To omogoča silno selekcijo navzgor in navzdol:

a) Slabi gojenci II. letnika Gewerbeschule ne morejo v III. letnik te šole, temveč gredo v III. letnik strokovne šole (Fachschule) in tam zaključijo svoj študij.

b) Pridni in nadarjeni gojenci II. letnika strokovne šole (Fachschule) lahko nadaljujejo šolanje v III. letniku Gewerbeschule in tako dosežejo višjo izobrazbo.

Gewerbeschule odgovarja našim tehničnim srednjim šolam. Navadno so te šole 5-letne. Imajo pa tudi 3 in 4-letne. Sem spada tudi trgovska akademija.

Absolventi tehničnih šol (Gewerbeschulen) so usposobljeni za vodje obratov. To delo se računa kot primerno njihovi šolski izobrazbi. Če v praksi tako delo opravljajo vsaj pet let, dobe naslov inženir.

Seveda pa lahko absolventi tehničnih šol (Gewerbeschulen) nadaljujejo šolanje na ustreznih visokih šolah, ki jih prav rade sprejemajo brez kakršnih koli posebnih sprejemnih pogojev.

Oglejmo si predmetnik ene teh šol.

TEHNIČNA ŠOLA ZA STROJEGRADNJO (DUNAJ)	I	II	III	IV	V
Učni jezik	3/3	2/2	2/2	2/2	2/2
Angleščina	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2
Zemljepis in zgodovina	2/2	—	2/2	2/2	2/2
Državoznanstvo	—	—	—	—	1/1
Narodno gospodarstvo	—	—	—	—	1/1
Matematika	5/5	4/4	6/6	4/4	—
Opisna geometrija	4/4	3/3	—	—	—
Fizika	3/3	2/2	4/4	—	2/2
Kemija in kemična tehnologija	—	2/2	2/2	2/2	—
Stenografija	2/2	—	—	—	—
Mehanika	—	3/3	5/5	4/4	2/2
Strojni elementi	—	3/3	5/5	—	—
Dvigalni stroji in jedn. konstr.	—	—	—	7/—	—
Črpalke in stroji na vod. pog.	—	—	—	—	5/—
Parni kotli, parni str. in turb.	—	—	—	—	2/4
Stroji na gor. pogon in tesnila	—	—	—	—	4/4
Lokomotive in naug. o žel.	—	—	—	—	2/2
Toplotno in energijsko gospod.	—	—	—	—	—
v okviru obrata	—	—	—	—	—
Mehanska tehnologija	—	2/2	2/2	2/2	—
Stroji za izdelavo orodij	—	—	—	2/2	3/3
Elektrotehnika in vaje	—	—	—	3/3	5/5
Gradbeništvo in merstvo	—	—	2/2	—	—
Gospodarska tehnika in kalk.	—	—	—	—	2/2
Tehnično risanje in skiciranje	3/3	—	—	—	—
Konstr. vaje in stroj. elementi	—	3/3	6/6	—	—
Konstr. vaje s črpalkami in stroji na vodni pogon	—	—	—	6/—	—
Konstr. vaje s parnimi kotli, parnimi stroji in turbinami	—	—	—	—	4/4
Konstr. vaje s stroji na gor. pogon in tesnila	—	—	—	—	2/4
Gospodarska tehnika	—	—	—	2/2	1/1
Laboratorijsko delo	—	—	—	—	4/4
Obratna higiena in zaščita dela	—	—	—	—	1/1
Telovadba	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2
Praktično delo v delavnici	18/18	18/18	6/6	6/6	—
Verouk	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1
	45	47	47	47	49

D. OSTALE STROKOVNE ŠOLE

Sem spadajo zlasti razne šole za ženske poklice: krojne šole, šole za vezenje, gospodinske šole in podobno. Če so 4-letne, končajo z matura. Matura daje poudarek na praktične predmete. Na gospodinski šoli je bila n. pr. naloga pripraviti s 4 pomočnicami kosilo za o oseb za natančno ob 12. uri in napraviti kalkulacijo. Seveda opravljajo izpit tudi iz teoretičnih predmetov.

Za zaključek še nekaj splošnih karakteristik strokovnih šol v Avstriji:

1. Poklicno usmerjanje. Poklicno usmerjanje je doseženo že tako stopnjo, da v večjih krajih ni 14-letnika, ki ne bi bil pregledan, za kateri poklic ima največ sposobnosti.

2. Sprejemni izpit. Nekateri šole prakticirajo sprejemni izpit. Vendar na sprejemnem izpitu ne ugotavljajo

več stopnje znanja kandidata, temveč možnost dojemanja — inteligentne sposobnosti.

3. Specializacija — praktičnost — povezava. Kljub temu, da so šole silno specializirane, je celotni sistem tak, da omogoča prehode iz šole raznih stopenj zlasti, ko se ugotovi, da ima gojenec večje ali manjše sposobnosti, kot jih zahteva trenutna šola. Izključitve zato v večini primerov za gojenca niso katastrofa, ampak iskanje pravega tira.

4. Komercializacija. V vseh strokovnih šolah vseh stopenj najdemo predmete: knjigovodstvo, korendencija, gosp. računstvo in stenografijo.

Prepričan sem, da je v teh karakteristikah mnogo novega, dobrega in bi študij strokovnih šol v tej smeri utegnil biti tudi za nas koristen.

Dane Andolšek

jo pa tudi 3 in 4-letne. Sem spada tudi trgovska akademija.

Absolventi tehničnih šol (Gewerbeschulen) so usposobljeni za vodje obratov. To delo se računa kot primerno njihovi šolski izobrazbi. Če v praksi tako delo opravljajo vsaj pet let, dobe naslov inženir.

Seveda pa lahko absolventi tehničnih šol (Gewerbeschulen) nadaljujejo šolanje na ustreznih visokih šolah, ki jih prav rade sprejemajo brez kakršnih koli posebnih sprejemnih pogojev.

Oglejmo si predmetnik ene teh šol.

TEHNIČNA ŠOLA ZA STROJEGRADNJO (DUNAJ)	I	II	III	IV	V
Učni jezik	3/3	2/2	2/2	2/2	2/2
Angleščina	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2
Zemljepis in zgodovina	2/2	—	2/2	2/2	2/2
Državoznanstvo	—	—	—	—	1/1
Narodno gospodarstvo	—	—	—	—	1/1
Matematika	5/5	4/4	6/6	4/4	—
Opisna geometrija	4/4	3/3	—	—	—
Fizika	3/3	2/2	4/4	—	2/2
Kemija in kemična tehnologija	—	2/2	2/2	2/2	—
Stenografija	2/2	—	—	—	—
Mehanika	—	3/3	5/5	4/4	2/2
Strojni elementi	—	3/3	5/5	—	—
Dvigalni stroji in jedn. konstr.	—	—	—	7/—	—
Črpalke in stroji na vod. pog.	—	—	—	—	5/—
Parni kotli, parni str. in turb.	—	—	—	—	2/4
Stroji na gor. pogon in tesnila	—	—	—	—	4/4
Lokomotive in naug. o žel.	—	—	—	—	2/2
Toplotno in energijsko gospod.	—	—	—	—	—
v okviru obrata	—	—	—	—	—
Mehanska tehnologija	—	2/2	2/2	2/2	—
Stroji za izdelavo orodij	—	—	—	2/2	3/3
Elektrotehnika in vaje	—	—	—	3/3	5/5
Gradbeništvo in merstvo	—	—	2/2	—	—
Gospodarska tehnika in kalk.	—	—	—	—	2/2
Tehnično risanje in skiciranje	3/3	—	—	—	—
Konstr. vaje in stroj. elementi	—	3/3	6/6	—	—
Konstr. vaje s črpalkami in stroji na vodni pogon	—	—	—	6/—	—
Konstr. vaje s parnimi kotli, parnimi stroji in turbinami	—	—	—	—	4/4
Konstr. vaje s stroji na gor. pogon in tesnila	—	—	—	—	2/4
Gospodarska tehnika	—	—	—	2/2	1/1
Laboratorijsko delo	—	—	—	—	4/4
Obratna higiena in zaščita dela	—	—	—	—	1/1
Telovadba	2/2	2/2	2/2	2/2	2/2
Praktično delo v delavnici	18/18	18/18	6/6	6/6	—
Verouk	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1
	45	47	47	47	49

D. OSTALE STROKOVNE ŠOLE

Sem spadajo zlasti razne šole za ženske poklice: krojne šole, šole za vezenje, gospodinske šole in podobno. Če so 4-letne, končajo z matura. Matura daje poudarek na praktične predmete. Na gospodinski šoli je bila n. pr. naloga pripraviti s 4 pomočnicami kosilo za o oseb za natančno ob 12. uri in napraviti kalkulacijo. Seveda opravljajo izpit tudi iz teoretičnih predmetov.

Za zaključek še nekaj splošnih karakteristik strokovnih šol v Avstriji:

1. Poklicno usmerjanje. Poklicno usmerjanje je doseženo že tako stopnjo, da v večjih krajih ni 14-letnika, ki ne bi bil pregledan, za kateri poklic ima največ sposobnosti.

2. Sprejemni izpit. Nekateri šole prakticirajo sprejemni izpit. Vendar na sprejemnem izpitu ne ugotavljajo

več stopnje znanja kandidata, temveč možnost dojemanja — inteligentne sposobnosti.

3. Specializacija — praktičnost — povezava. Kljub temu, da so šole silno specializirane, je celotni sistem tak, da omogoča prehode iz šole raznih stopenj zlasti, ko se ugotovi, da ima gojenec večje ali manjše sposobnosti, kot jih zahteva trenutna šola. Izključitve zato v večini primerov za gojenca niso katastrofa, ampak iskanje pravega tira.

4. Komercializacija. V vseh strokovnih šolah vseh stopenj najdemo predmete: knjigovodstvo, korendencija, gosp. računstvo in stenografijo.

Prepričan sem, da je v teh karakteristikah mnogo novega, dobrega in bi študij strokovnih šol v tej smeri utegnil biti tudi za nas koristen.

Dane Andolšek

Združenje profesorjev in predmetnih učiteljev je v poletnih 1953 leta prvič organiziralo bivanje angleških dijakov pri naših družinah. Večino teh dijakov so sprejele ljubljanske družine, katerih otroci se v gimnaziji učijo angleški jezik.

V šolskem literarnem listu neke gimnazije v Londonu opisuje svoje vtise angleški dijak, ki je tako preživel mesec poletnic v letu 1953 v Sloveniji. Med drugim pravi: Vljubil sem deželo in ljudi v njej in zdi se mi, da govorim v imenu vse skupine, da nam je bilo namreč resnično težko, ko smo se morali vrniti domov, kar so potjevale solzne oči ob slovesu. Preživel sem tako prijetne počitnice v Jugoslaviji, kot še nikjer prej. Zahvaljujem se vsem, ki so to potovanje organizirali, saj prijetnejši dni ne bi mogel nikjer imeti.

V preteklih počitnicah je pa Združenje učiteljev v Beogradu organiziralo z republiški in združenji profesorjev in predmetnih učiteljev enomesečno bivanje 81 angleških dijakov v Beogradu, Novem Sadu, Zagrebu in Ljubljani. Kot odmev tega bivanja priobčujemo dopis, ki ga je poslal generalni sekretar organizacije v Londonu (The Educational Interchange Council) Mr. J. Conellisi tovarišu N. Savicu:

Do sedaj sem odlašal, da bi se Vam zahvalil za ves trud, ki ste ga Vi in Vaši tovariši imeli, da ste pripravili izredno uspešno obisk 81 naših dijakov v Jugoslaviji, sedaj namreč lahko priložim izvešče iz poročil, ki so jih nekateri teh dijakov napisali; tako boste dobili predstavo o njihovi sodbi. Poudariti moram, da so dijaki pisali ta poročila za nas tu v Angliji in ne z mislijo, da bomo karkoli od tega poslali v Jugoslavijo. Niso torej pisali toplo o jugoslovanski prijazenosti in gostoljubnosti iz vladnosti do jugoslovanskih gostiteljev. Moremo tedaj smatrati, da ta poročila prav iskreno govorijo o lepem sprejemu, ki so ga bili angleški otroci deležni pri jugoslovanski družinah.

Posebno se moram zahvaliti liti Vam in Vašim tovarišem v Beogradu, kakor tudi tistim v Novem Sadu, Zagrebu in Ljubljani, ki so vse potrebno pripravili. Veliko podrobnega dela je potrebno, da tak obisk gladko poteče, da je bila v to vložena velika skrb, jasno pri

Teze za poročilo na Kongresu Zdrženja učiteljev Jugoslavije

Ponastavljamo teze za poročilo na kongresu Zdrženja učiteljev Jugoslavije, ki bo ob koncu letošnjega šolskega leta.

Centralni odbor Zdrženja učiteljev Jugoslavije poziva vsa učiteljska društva, društvene skupine in posamezne učane, da teze temeljito prediskutirajo. Delegati za kongres naj bodo dobro obveščeni o mnenju članstva glede društvenih vprašanj in stališč društev do objavljenih tez.

- I. Delovni pogoji in organizacijski položaj Zdrženja učiteljev Jugoslavije od ustanovitve do danes.
1. Delo Centralnega odbora in njegovi problemi.
2. Delo republiških odborov.
3. Okrajna in mestna društva: prenos težine dela na društva, njihove konference, delo sindikalnih skupin, ostale delovne oblike, vsebina in metoda dela, društveno in kulturno življenje, klubi in njihovo delo.
4. Karakter in vloga naših

- organizacij v skupnem družbenem življenju (družbena ali stanovska organizacija, nujnost afirmacije v družbenem življenju in drugo).
5. Zdrženje in komunizem.
6. Tisk naših organizacij.
7. Nekaj organizacijskih problemov:
 - a) posebna združenja prosvetnih delavcev — ali naj ostane sedanje stanje
 - b) skupna združenja vseh prosvetnih delavcev

Nekaj osnovnih problemov obveznega osemletnega šolanja

- I. Splošno.
 1. Razvoj dosedanjega obveznega šolanja.
 2. Podaljšanje obveznega šolanja in čim večji vpliv na:
 - a) sprememba ekonomsko-družbene stvarnosti,
 - b) znanstveno-pedagoški razlogi itd.
 3. Podaljšanje obveznega šolanja pri nas. Sprejem zakona o obveznem osemletnem oziroma osemletnem šolanju. Zaradi tega mora socialistična družba podaljšati obvezno šolanje.
 4. Pregled na dosedanje izvajanje obveznega šolanja pri nas: uspehi, pomanjkljivosti, zablode nekaterih oblik pri osemletnem šolanju. Relativna pogojenost nekaterih zblod, kako se izvaja obvezno šolanje, pozitivne izkušnje.

- II. Nekaj načelnih vprašanj.
 1. Oblike, s katerimi dosega obvezno osemletno šolanje:
 - a) nižja gimnazija (samostojna in v sestavi višje gimnazije)
 - b) osemletka (v kakšnih oblikah je delovala in rastle)
 - c) osemletna osnovna šola.
 Načelno vprašanje: Ali je treba nadaljevati obvezno osemletno šolanje z naznačenimi oblikami ali je treba uvesti enotno obliko (enotno osemletno šolo), pedagoško-psihološki in drugi razlogi, ki govorijo na eno ali drugo rešitev.
 2. Osnovna karakteristika enotne osemletne šole (enotnost smotra, značaja, vsebine, enotnost učnega oseba, enotnost vodstva itd.). Kaj v današnjem času pozitivno vpliva glede enotnosti take šole in kaj jo razvaja.
 3. O značaju enotne osemletne šole:
 - a) Ali naj daje taka šola splošno izobrazbo in splošno kulturno razgledanost za vse prebivalce, katere nedostatke opazujemo danes pri tej šoli?
 - b) Kakšen je problem glede usmerjanja osemletnih šol? Problem in odnos med splošno in strokovno izobrazbo; ali naj začnemo dala razreda osemletne šole usmerjati v strokovnost.
 - c) Ali je potrebno, da usmerjanje osemletne šole zaradi lokalnih gospodarskih potreb pride v dvema tipoma šol, mestni in podeželski šoli?
 - d) Učni načrti in enotno osemletno šolanje. Maksimalni in minimalni učni načrti in problemi, ki so s tem povezani:
 - a) kako naj jih predpiše,
 - b) kako naj jih razpisi, če so minimalni, oziroma okvirni,
 - c) vprašanje neodvisnosti učnih kolektivov oziroma posameznih učiteljev pri vzpostavljanju fiziognomije posameznih šol.
 - d) kako bi se dalo vse to vskladiti s osnovnimi načeli našega šolskega sistema, z načelom enotnosti?

- III. Nekaj problemov v zvezi z vzgojno-učnim delom v osemletnih šolah.
 1. Splošna ocena vzgojno-učnega dela v osemletni šoli.
 2. Težnje za uvedbo novosti pri učno-vzgojnem delu; kaj je pozitivnega in kaj negativnega pri tem? Pomanjkanje znanstveno-pedagoške pomoči in kontrole pri učnem in vzgojnem delu.
 3. Razredni, predmetni in skupinski pouk; kateri pedagoško-psihološki razlogi govorijo za uvedbo predmetnega pouka na nižji stopnji osemletne šole: ali bi se s tem lahko odstranile težave, ki jih imajo učenci pri prestopu iz nižje na višjo stopnjo; ali imajo te težave tudi druge vzroke?
 4. Delo po skupinah: oblike izvedenega dela in drugo.
 5. Kakšni so materialni pogoji za uvedbo novosti pri učno-vzgojnem delu?
 6. Značaj in vloga subjektivnih čimteljev pri tem delu.

- IV. Razširjanje mreže osemletnih šol.
 1. Dosedanji način razširjanja mreže osemletnih šol, kakšno so pozitivne izkušnje?
 2. Kako naj vključimo v obvezno osemletno šolanje otroke majhnih in oddaljenih vasi?

- Dva predloga:
 - a) ustanavljanje šolskega centra za več naselij in tak položaj šolskega centra, ki lahko zagotovi stanovanje, prehrano in vzgojo tistih otrok, ki ne stanujejo v kraju šolskega centra,
 - b) ustanavljanje osemletne šole tudi v manjših krajih, čeprav tam obstajajo najmanjši materialni in kadrovske pogoji.
- V. Šestletna šola v našem šolskem sistemu.
 1. Kratak pregled na njen nastanek in razvoj, na težave, ki so se pokazale.
 2. Začasna prehodna ali stalna oblika obveznega šolanja in s tem v zvezi dvojne načelnih vprašanj:
 - a) ali obvezno osemletno ali šestletno šolanje in
 - b) šestletno šolanje in vprašanje enotnega šolskega sistema.
 3. Značaj šestletne šole: vprašanje kako jo je treba prilagoditi potrebam lokalnega gospodarstva oziroma praktičnega usposabljanja.
 4. Učni načrti šestletnih šol.

- VI. Osemletna osnovna šola, razlogi za njen obstoj in problemi, ki so v zvezi z njenim razvojem in delom.
 1. Oblike pouka, vzgoje in strokovnega usposabljanja po zaključku osemletnega šolanja.
 1. Nižje strokovne šole, njihova vloga in značaj, najaktualnejši problemi.
 2. Kmečko gospodarske šole.
 3. Potrebe, ki zahtevajo raznovrstnost oblik za strokovno usposabljanje, katere oblike oziroma kateri tipi šol bi bili najbolj potrebni?

- VIII. Usposabljanje učiteljev za enotno obvezno šolo.
 1. Način dosedanjega šolanja učiteljskega kadra (učiteljske, višje pedagoške šole, fakultete); uspehi in pomanjkljivosti. Dosedanji trojni način šolanja predavateljskega kadra je eden od vzrokov, ki razdvajajo osemletno šolo.
 2. Predlogi za šolanje učiteljskega kadra za enotno obvezno osemletno šolo:
 - a) ali se naj šolanje na učiteljskih podaljša?
 - b) ali naj učitelji nadaljujejo šolanje v višjih pedagoških šolah (z obvezno prakso ali brez prakse),
 - c) ali naj se namesto učiteljske ustanove pedagoške akademije in tako reši vprašanje večje izobrazbe učiteljev ter šolanje učiteljskega kadra za osemletno šolo.
 3. Upravičenost zahteve, da potrebujejo učitelji večjo izobrazbo. Kako bi mogli to doseči?
 4. Katera vprašanja so danes najbolj aktualna:
 - a) glede učiteljske,
 - b) višjih pedagoških šol,
 - c) pedagoških stolic in
 - d) pedagoškega usposabljanja učiteljev osemletnih šol, ki študirajo na fakultetah.

- ODMEVI BIVANJA
- ANGLESKIH SREDNJEŠOLCEV (Nadaljevanje s 4. strani) (Nadaljevanje s 4. strani)
1. Splošna ocena vzgojno-učnega dela v osemletni šoli.
2. Težnje za uvedbo novosti pri učno-vzgojnem delu; kaj je pozitivnega in kaj negativnega pri tem? Pomanjkanje znanstveno-pedagoške pomoči in kontrole pri učnem in vzgojnem delu.
3. Razredni, predmetni in skupinski pouk; kateri pedagoško-psihološki razlogi govorijo za uvedbo predmetnega pouka na nižji stopnji osemletne šole: ali bi se s tem lahko odstranile težave, ki jih imajo učenci pri prestopu iz nižje na višjo stopnjo; ali imajo te težave tudi druge vzroke?
4. Delo po skupinah: oblike izvedenega dela in drugo.
5. Kakšni so materialni pogoji za uvedbo novosti pri učno-vzgojnem delu?
6. Značaj in vloga subjektivnih čimteljev pri tem delu.
- IV. Razširjanje mreže osemletnih šol.
 1. Dosedanji način razširjanja mreže osemletnih šol, kakšno so pozitivne izkušnje?
 2. Kako naj vključimo v obvezno osemletno šolanje otroke majhnih in oddaljenih vasi?

- c) skupno združenje učiteljev, predmetnih učiteljev in profesorjev splošnoizobraževalnih šol.
- d) skupno združenje učiteljev osnovnih šol in osemletk.

- II. Aktivnost naših organizacij na prosvetnem polju.
 1. Naše organizacije in razvoj družbenega upravljanja na področju šolstva in prosvete.
 2. Delo za izboljšanje pouka (tečajji, seminarji, sestanki, strokovni izpiti in podobno).
 3. Delo na ljudskoprosvetnem področju (analfabetični tečajji, zdravstvena prosveta itd.).
 4. Reforma šolskega sistema in naše organizacije.

- III. Nekaj materialno-pravnih vprašanj in naše organizacije:
 1. Plače v znanstveno prosvetni službi.
 2. Prenos nekaterih kompetenc na republike; kako se republike doslej reševale posamezna vprašanja.
 3. Dodatne plače v državni upravi in v znanstveno prosvetni službi.
 4. Osnova in prenehanje današnjega delovnega odnosa.
 5. Premestitve, kako pri njih sodelujejo naše organizacije?
 6. Razpis učnih mest z razpisi, izkušnjami o tem.
 7. Ocenjevanje učiteljev.
 8. Odnos med šolskim in izvenšolskim delom glede na ocenjevanje.

- IV. Mednarodne zveze.
 1. Sodelovanje v mednarodnih društvih in organizacijah?
 2. Sodelovanje z državnimi stanovskimi organizacijami v tujini.
 3. Strokovna in znanstvena potovanja in medsebojna zamenjava prosvetnih delavcev.

NA OBISKU

(Poseben dopis prosvetnemu delavcu)

Težje je najti deželo, kjer bi imela ljubezen do učenja tako dolgo tradicijo kot v Indiji. V prvi polovici 19. stol. so to tradicijo v nekem smislu prekinili Angličani, ki so uvedli nov sistem vzgoje in šolstva. Indijci ga imenujejo zapadnega, ker je po njem indijsko šolstvo dobilo stike z zahodno vzgojo. Naj je ta uvedba s stališča visokega šolstva tudi pomenila napredek, splošna in osnovna izobrazba širokih množic pod vlado Angličanov ni zabeležila pomembnih uspehov. Morda pa tudi Angličani niso imeli resnega namena, da široke ljudske množice izobrazijo, kajti skoraj gotovo bi se v takem primeru Indija že prej osvobodila.

Da bi si približno predstavljali težave, ki jih bo imela indijska vlada pri izvedbi prosvetnega programa, je treba vedeti, da v Indiji 85% od vseh 600.000 vasi nima niti za sol ter da je komaj 20% mladine pismene, odrasli pa na celotno 14%. Tudi kastni sistem bo še dolgo predstavljal oviro pri tem delu, čeprav indijski zakon kast ne priznava ter se bori, da bi minile v Indiji vse razlike z ozirom na kaste, religijo ter pokrajinsko pripadnost. Bori se, da bi se premostili ti prepadi med ljudmi, ki ovirajo nagel ter uspešen napredek vsega ljudstva.

Načrt glede uvedbe splošno obveznega osnovnega šolstva pa mislijo vendarle uresničiti v 16 letih. Osnovno ljudsko izobrazbo ter izboljšanje ne-pismenosti med odraslimi ljudstvom do 45. leta starosti pa nameravajo doseči že v desetih letih.

Indija je organizirala intenzivno ljudsko prosvetno delo na vasi. Organizirane so med drugim tudi karavane, ki redno obiskujejo vasi, in ki so opremljene s kinoprojektorji, s potujočimi razstavami ter vsemi ostalimi pripomočki intenzivnega vzgojnega dela. Ko taka karavana pride v vas, poučuje moške in ženske o ljudskem zdravju, o kmetijstvu, o vaškem obrtništvu itd. Ustanovljen je že tudi Janata College, to je zavod za vzgojo vaških prosvetnih delavcev. Zavod je nedaleč od Delhija. Izbrali so mlade moške, ki jih bodo po temeljitih vzgoji poslali potem na podeželje kot ljudske prosvetarje, učitelje in svetovalce ter voditelje v življenju na vasi sploh. Nekateri od teh se tudi specializirajo v kmetijstvu, obrtni, higieni ter podobno. Isto pozornost posveča vlada tudi srednjemu in strokovnemu šolstvu. Napor v šolski politiki se zelo nazorno kažejo tudi v »Delhi public school« v New Delhiju. Šola, ki je trenutno pod šotori, sem si ogledal.

Ustanovljena je bila 1949. leta ter je imela prvo leto vsega skupaj 743 učencev in dijakov. Letos jih je vpisanih 1904 (1468 fantov in 436 deklet). Šola bi mogla prejeti še več dijakstva, toda trenutni predpisi ji dovoljujejo največ 2000.

Tovarišu

FRANCETU PETRIČU

v slovo

ni študijski staž v Švico in v Češkoslovaško. V Češkoslovaški je hospitaliral v tamkajšnjih zavodih za slepe. Specializiral se je poleg pouka v šoli tudi za delo v tiskarnah za slepe, za izdelovanje reliefnih zemljevidov za slepe, za delo pri poklicnem izobraževanju in za delo v družbenih organizacijah slepih. Dalj časa se je mudil tudi v zavodih za invalidno mladino.

Ob povratku v domovino je princel Petrič s seboj mnogo bogatih izkušenj in znanja. V mnogocem pa je bil pri svojem delu tudi novator. Na Zavodu za slepo mladino je bila na novo ustanovljena nižja gimnazija. Treba je bilo organizirati pouk matematike, zemljepisa, risanja, oblikovanja in drugih predmetov za slepe. Petrič je izdeloval reliefne zemljevide, učila za pouk geometrije, uvedel je ortopedsko gimnastiko, pouk pisanja in branja za slabovidne gojence, bil je ustanovitelj in vodja telefonskih tečajev za slepe in je v Sloveniji izvehal prve slovenske slepe telefoniste. Še več! Poskrbel je tudi za njihovo zaposlitev. Danes je zaposlenih v Sloveniji 26 slepih telefonistov — vsi so učenci pokojnega Petriča. Kot upravitelj vajenčeske šole za slepe je skrbel tudi za zaposlitev vajencev, ko so zapustili zavod.

Veliko zaslug je imel pokojni Petrič tudi s svojim sodelovanjem pri javnih nastopih slepe mladine. Slepa mladina je priredila mnogo

akademij po raznih krajih — od Maribora in Ptujda do Solikana, Nove Gorice in Beograda. Posebno priznanje so želele tolovadne točke, ki jih je našel tudi pok. Petrič.

Gojencem v Zavodu za slepo mladino ni bil samo odlični učitelj, temveč tudi vzgojitelj, prijatelj in oče. K njemu so se zatekali po nasvete in pomoč tudi njegovi višji gojenci. Bil je vedno vreden in vesel, vedno je našel toplo in prijazno besedo za vsakogar. Pred dvema letoma je rade volje sprejel še novo nalogo: organizacijo prve slovenske tiskarne za slepe in uredništvo prvega slovenskega časopisa za slepe.

Razen dopolnjenih šolskih ur je posvetil še dober del vsakega popoldneva delu v zavodu. Kljub temu je še našel čas za delo v upravnem odboru Centra za rehabilitacijo invalidov ter za delo v republiškem odboru Zdrženja učiteljev specialnih šol, kjer je bil dolga leta blagajnik.

Lansko jesen je bil poslan za mesec dni v Zapadno Nemčijo v okviru tehnične pomoči OZN zavoljo študijske rehabilitacije slepih. Zopet se je vrnil z bogatim gradivom in izkušnjami, ki jih je takoj pričel realizirati. O tem svojem potovanju je imel več predavanj. Pripravil je mnogo načrtov za izboljšanje dela pri slepih, a smrti je prekinila njegovo bogato in plodno delo.

Tesno je bil povezan tudi z Zdrženjem slepih. Bil je član Glavnega odbora Zdrženja slepih Slovenije in okrajnega odbora za Ljubljano in okolico ter predsednik komisije za zaposlitev slepih. V tem svojstvu je mnogo potoval po terenu, da bi osebno posredoval za zaposlitev slepih na primernih delovnih mestih po raznih industrijskih obratih. S to nalogo je odšel tudi 17. januarja v Sežano, a na povratku proti Postojni se je zgodila avtomobilska nesreča. Na posledica težkih poškodb je tri dni nato umrl v vipavski bolnici. Poslednja skrb mu je bila misel na ženo, ki jo je pustil doma tik pred porokom.

Pokojnik je bil poznan kot odlični pedagog slepe mladine doma in v inozemstvu. Njegova izguba je boleča, nena-domesljiva. Pogrešali ga bodo vsi njegovi sodelavci, najbolj pa slepi, katerim se je žrtvoval. Bil jim je najboljši učitelj, vzgojitelj, prijatelj in France, nikoli Te ne bomo pozabili!

M in V.

O mariborskih internatih

Za učence vajenskih šol s celoletnim poukom imamo v Mariboru 1 internat, za učence strokovnih šol s praktičnim poukom pa 4 internate. V vse te internate je vključenih okoli 900 učencev. V primerjavi z letom 1950, ko smo imeli v Mariboru 13 internatov, se je število internatov občutno zmanjšalo predvsem zaradi tega, ker so bile ukinjene nekatere industrijske šole. Mariborske vajenske šole s celoletnim poukom obiskuje v letošnjem šolskem letu 847 učencev, oziroma učencev. Od tega števila je vključenih v internat komaj 27% učencev, kar pomeni, da je število učenecv-vozačev na teh šolah visoko. Slabši učni uspehi na posameznih vajenskih šolah s celoletnim poukom gredo deloma na račun učencev iz podeželja, ki so navezani na vlak, avtobus, ali se vozijo s kolesom. Kazalo bi, zajeti v internat zlasti učence iz najoddaljenjših krajev.

Za večino internatov vprašanje ustanovitve še sedaj ni rešeno. Internat IKS TAM in ZIS-a sta še vedno pod operativnim vodstvom sveta za gospodarstvo, vzgojo in šolstvo. Direktorja internatov, vendar ne posvečata internatno nobene paznje in skrb, niti ne nudita potrebne pomoči. Z ozirom na to je MLO sprejel obveznost ustanovitve v tem smislu, da nudi internatno pomoč in plačuje internatno osebo.

Skoraj vsi internati se nahajajo v starih neprimernih zgradbah — prav tako je tudi okolje — ker razvratitve in število prostora ne odgovarja zahtevam dobrega internata. Pretresne prostora zlasti internat Zeleničarke industrijske šole. Zaradi tega morajo učenci že spati v nadstropnih posteljah. Pri takšnem stanju kubarstva seveda ne more odgovarjati sanitarnim predpisom. Pri tega internata se nahajajo v kapucinskih zgradbah, kjer prevladuje tudi redovniki. Šole z dograditvijo trakta novogradnje v Sturcijah bo možno izprazniti kapucinskih župnišč. Prav tako se uporablja v internatske svrhe tudi del francoskega samostana, s katerim biva pod isto streho »vino« in »redovniki«.

Primerjavi z internati v drugih republikah je vzdrževalna v »mariborskih internatih« izredno nizka — se giblje okoli 3800 din, kar zadostuje komaj za kritje redijskih stroškov, oziroma stroškov za prehrano. Nekateri učenci zaradi slabega socialnega stanja ne morejo plačevati vzdrževalnine. Prav socialno šibko stojičim učencem bi bilo treba omogočiti nadaljnje učenje, oziroma šolanje. Slabo gnotno stanje vsehkar ne bi smelo biti vzrok prekinitve učenčevega šolanja.

Milan Stante

Tako narod svojega učitelja slavi

Gajšek Stanko, ravnatelj na nižji gimnaziji v Kostanjevici ob Krki je umrl. V torek, 23. pr. m. je bil njegov pogreb, pogreb kakršnega redko vidimo na podeželju. Iz vse okolice je prišlo kmečko ljudstvo, mladina in odrasli, da se poslovijo od svojega draga vzgojitelja. Prišli so rudarji s Senovega z godbo, da se oddolžijo spominu učitelja, čeprav je poteklo že devetnajst let, odkar je pokojni odšel iz tega delavskega središča. In prišli so stanovski tovariši iz vsega okraja, da izrečejo svojemu dobremu tovarišu zadnji pozdrav.

Gajšek Stanko je bil sin učiteljske družine, oče je bil znan prosvetni delavec, nadučitelj v Dobovi, mati učiteljica. Tudi sam si je ustanovil učiteljsko družino.

Učiteljske je dovršil v Mariboru, kjer je opravil tudi maturo in strokovni učiteljski izpit z odliko.

Po številnih službenih krajih je njegova službena doba izjemno skromna; služboval je enajst let na Senovem in devetnajst let v Kostanjevici, zato pa je toliko bolj bogato in uspešno in trajno njegovo delo v teh krajih.

O vsem njegovem življenju moramo kratko reči: bil je mož dela.

V šoli je dosegel s svojo široko splošno in pedagoško izobrazbo, s svojo doslednostjo in s svojim nastopom odlične uspehe.

V strokovni učiteljski organizaciji je bil eden najvidnejših in vztrajnih delavcev; svojo dobo je veljal kot eden najodličnejših naprednih učiteljev, ki ni nikdar klonil.

Tudi v času NOB se je pokazal kot zvest sin svojega ljudstva, zato je tudi moral opraviti križev pot v italijansko internacijo.

S svojim osebnim ugledom je kot predsednik občinskega odbora SZDL mnogo pripomogel k uspešnemu političnemu delu v okraju.

Sodeloval je prav krepko pri kmetijskih združenjih in tudi gasilci so ga šteli med svoje delavne člane.

Na pokopališču so govorili načelnik SPK pri OLO, predsednik društva učiteljev in profesorjev, zastopnik rudarjev s Senovega, zastopnika kmetijskih združenj in gasilcev, tovariši iz internacijskega taborišča ter starejši tovariši, ki je še počeval pokojnega v osnovni šoli.

Resnična žalost mladine in odraslih je pokazala, kako priljubljen je bil pokojni tovariš med ljudstvom.

Nam vsem pa ostane v spominu Gajšek Stanko kot svetlik lik značajnega in naprednega učitelja.

V. C.

M in V.

M in V.

M in V.

M in V.

M in V.

M in V.

M in V.

M in V.

M in V.

M in V.

M in V.

M in V.

M in V.

M in V.

M in V.

M in V.

M in V.

M in V.

M in V.

M in V.

M in V.

M in V.

M in V.

M in V.

M in V.

M in V.

M in V.

M in V.

M in V.

